

L I E T U V I U

DIENOS

RAŠYTOJA DANUTĖ BRAZYTĖ - BINDOKIENĖ

LITHUANIAN DAYS

JUNE

1977

1977 M. BIRŽELIO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, CA 90029

Telefonas: 664-2919

1977, birželis Nr. 6 (175)

June, 1977 No. 6 (175)

Eina XXVIII metai

Volume XXVIII

Redaguoja

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Anglų k. Redaktorius / English Editor

ALFONSAS A. MILUKAS

Atsakomasis red. - Leidėjas / Publisher

Administratorius / Circulation Manager

ANTHONY F. SKIRIUS

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGOTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M. "LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subsription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina \$1.25

Single Copy \$1.25

Prenumerata metams \$12.00 bet kuriame pasaulio krašte. Subscription \$12 per year in any country of the world. Garbės prenumerata / Honorary subscription \$20.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

TURINYS / CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

	Psl.
Kazys Pemkus, M.D., Kruvinasis birželis...	3
L. T., Deportuotasis iš Vilniaus į Sibirą sudarė Israelio vyriausybę.	3, 22
Jonas Jasaitis, Aš nusprendžiau nedingti... 4-6	
Rašytoja D. Bindokienė.	
G. V. Tėvai, mokytojai ir jaunimo ateitis.	7
V. Pr. K. Donelaičio Lituanistinės Mokyklos.	7-8
V. Pr., Bindokienės raštų bibliografija.	8
Dr. Jonui Griniui 75 metai.	9
Alė Rūta, Eilėraščiai: 1. Be tėvynės, 2. Ilgesy.	9
Jurgis Gliuda, Teismas biržely (pabaiga). Tikrovinė novelė.	10-12
Jurgis Janušaitis, Dailininkė erdvėse, gimtoje žemėje ir tolimuose kraštuose.	13
Alė Rūta, Petro Melniko debiutas, rec.	14
Konkurse vysk Valančiaus tema paskirta tik viena premija.	15
Poetas Bern. Brazdžionis Clevelande Skautų Sesių ir Brolijų sąskrydžio literatūros vakare. Foto rep. V. Bacevičius.	15
Moterys okupuotoje Lietuvoje.	16
Rimas pas Kęstutį. B. Pūkelevičiūtės knygos vaikams recenzija. J. Br.	17

ENGLISH SECTION

	Pages
Danute Bindokiene, Teacher and Author (Front Cover Story) ...	2
Balts Seek U.S. Intervention: Statement by Dr. K. Bobelis in Washington, D.C.	18-19
At the Crossroads of Slavery, by S. Rukienė, translated by A. A. Milukas (Part 1)	20
Latvian 7th West Coast Festival	21
From the Lithuanian Recording Horn (3) by Raimundas Lapas	21
M. Begin's Lithuanian Period of Activities	21

LITHUANIA 700 YEARS

By Albertas Gerutis

Fourth Revised Edition. Includes:

1. The Origins of the Lithuanian Nations, by Prof. J. Puzinas.
2. Lithuania to World War I, by I. Jakstas
3. Independent Lithuanian, by Dr. A. Gerutis
4. Lithuania's Resistance, 1940-52, by A. Budreckis
5. Liberation Attempt from Abroad, by A. Budreckis
6. The Prospects of Lithuanian Liberation, by S. Lozoraitis. 477 p.p. Hard Cover.

Price: \$12.00

VIRŠELIAI / COVERS

FRONT COVER

Danutė Brazytė-Bindokienė, rašytoja, laureatė, paruošusi mokykloms vadovėlius ir pratimų sąsiuvinius, jaunimo auklėtoja.

Danute Bindokiene

Danute Bindokiene is the assistant principal of the Lithuanistic High School in Chicago. She was born in 1932 in the church village of Bartininkai in the county of Vilkauskis, Lithuania. After graduating from the primary school at Veiveriai, she entered the gymnasium of Vilkauskis. Her schooling there lasted for only one year as in 1940 the country came under communist Russian occupation. Danute was then taken to the West by her parents.

Soon the displaced persons of Lithuania had a gymnasium organized in their relocation camps. Danute continued her studies. She later reached the United States and in 1951-52 graduated the Lithuanistic High School of Kristijonas Donelaitis in Chicago, a member of the school's first class of graduates. She subsequently became a teacher of this high school and advanced to the post of assistant principal.

Privately, Mrs. Bindokas has a family of four sons. She also early developed a talent for literary composition. Her first story was published in 1950 and in 1964 "Lithuanian Days" Publishers came out with her first book for children, "The Four-Legged Fireman." Danute Bindokiene has written exercise textbooks for scholars of different grades. Her next book was also for youngsters, "A White Mouse Travels to the Moon."

Her 1970 story, "It Is Not Safe in the City," was awarded a prize of the Lithuanian Educational Council. A novel written in 1971, "Alone in the World," depicts the life of a young Lithuanian girl in America. An adventure story book, "The Park Across the Street," written for the youth also received a prize award in 1973.

A later libretto, "The Seaside Story," had music written for it by composer A. Jurgutis and the musical was staged in Chicago in 1976. It was dedicated to the 30th anniversary of the Ensemble "Dainava," a company of singers, dancers and actors that was organized in Germany and then moved to the United States.

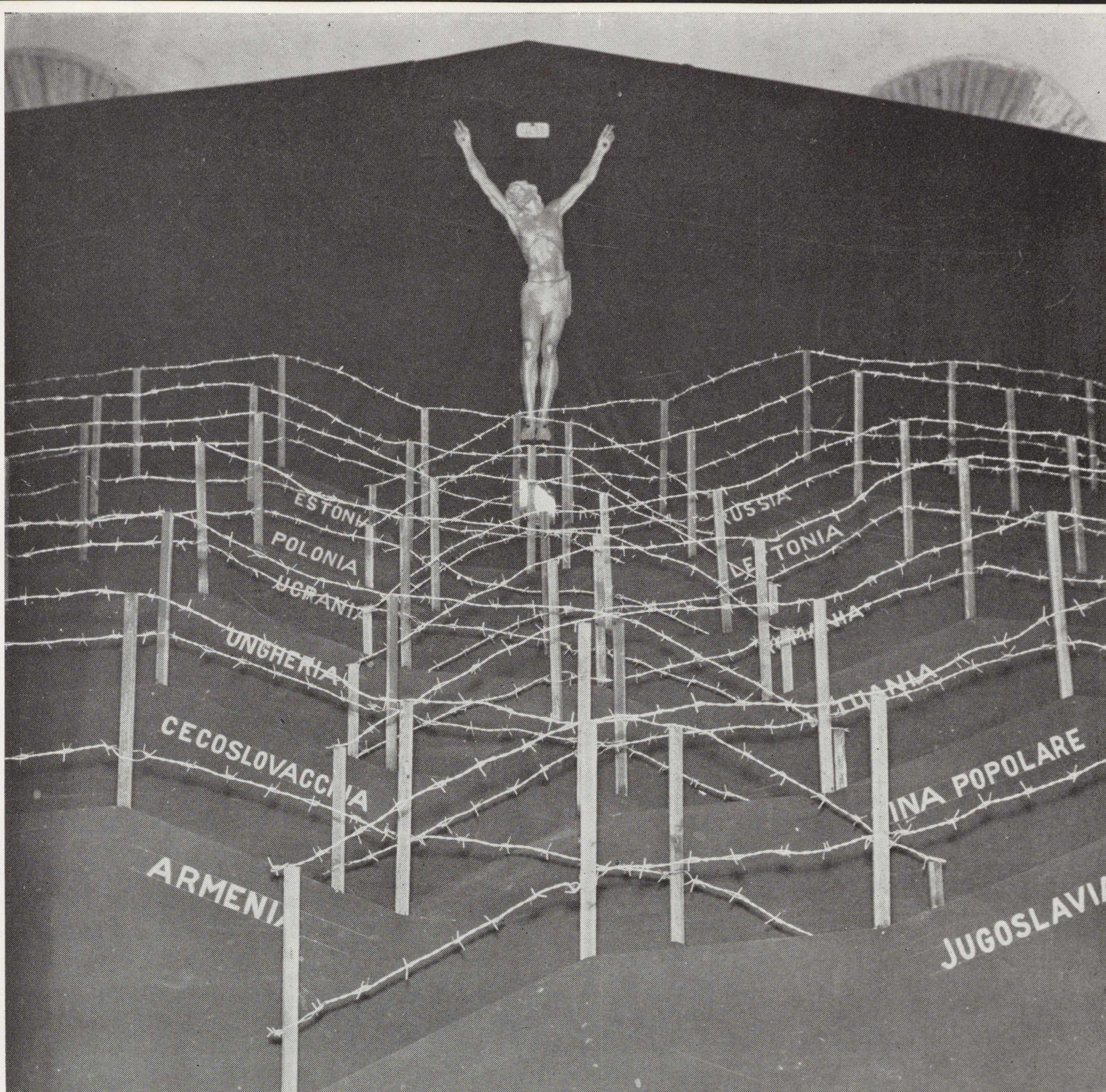
D. Bindokiene has prepared an anthology of readings of literature for scholars of the Lithuanistic High School (580 pp.) and digest-concepts of Lithuanian literature for the 1st to 4th grades. D. Bindokas is also an editor of the pedagogical magazine "Signposts of Education."

VIRŠELIO PASKUTINIS PUSLAPIS

BACK COVER

D. Bindokienės grožinės prozos knygos ir mokyklai mokslo priemonės.

Fine literature novels and educational media for schools composed by D. Bindokiene.

Už spygliuotų vielų tūkstančiai pavertų tautų žmonių buvo nukankinti.

Golgotha of the nations.

KRUVINASIS BIRŽELIS

Įniršusio žvėries žingsniai nepramatomai. Jis puola visa savo būseną. 1941 m. birželio ešalonams jau žviegiant Sibiro link, komunistiškasis žvėris dar kartą parodė savo iltis. Červenė ir Rainiai, Užvenčiai ir Panevėžys. Vis tai raudonųjų "išvaduotojų" palikimas. Siaubas, kuris liks atminty šimtmečiams, nes tai mūsų tautos kovų ir kančių už laisvę istorija. Jas nuvertinti, užmiršti galėtų tik išsigimęs tautietis, nevertas ne tik savo tautos vardo, bet iš viso žmogaus orumo. O vis dėl to laikas daug nuneša užmarštin. Vietoj skelbė pasauliui apie istorijoje negirdėtus žiaurumus, dažnai okupantui ar jo tarnui pamaigome akis, gėrimės dar išlikusiomis Gedimino ir Trakų pilimis, užmerkiame akis, praeidami pro nugriautą laisvės paminklą, operos sodely nesustojame, nes ten jaunuolis ugnies liežuviuose šaukė pasauliui: "Laisvės Lietuvai!" Operų ir baletų spektakliuose apsvaigstame, valpurgių naktys taurę vodkos "už tėvynę" keliame. Linksma bepročiui pabūti gyvačių lizde. Tokiems juk negresia provokacijos, šmeižtu ir melu paremti pareiškimai. Jie yra pageidaujami ne vien dėl pinigų, bet ir statybai, įtvirtinimui, įteisitimui melo ir katorgos. Ir Rainiai ir Panemunės tyli. Fanfarų nesigirdi miškuose ir turgaus aikštėse minint žuvusių partizanų metines.

35 metai nuo baisiojo birželio. Tūkstančiai inteligentų, darbininkų, ligonių, vaikų žviegiančiais geležinkelio bėgiais išplaukė į Sibiro tundras. Yra reta šeima, kurios narys ar nariai nebūtų nukentėję, nėra organizacijos, kuri neturėtų aukų.

Kazys Pemkus, M.D.

Medicina Nr. 1 (52), 1976

DEPORTUOTASIS IŠ VILNIAUS Į SIBIRĄ SUDARĖ ISRAELIO VYRIAUSYBĘ

Rinkimai Israely davė lamėjimą tautinei ir patriotinei partijai LIKUD, ir jos vadas Meneham Begin sudarė naują vyriausybę.

Mum, lietuviams, tuo svarbu, tuo įdomu, nes ministras M. Begin gimė 1913 m. Lietuvos Brastoje. Teisių mokslus baigė Varšuvos universitete. Įsijungė į zionistų judėjimą ir patapo jo vadu. Tuo metu susipažino su rankiniais ginklais ir išmoko juos var-toti.

Prasidėjus 1939 m. Vokietijos ir Lenkijos karui, saugumo sumetimais pasitraukė į Vilnių, arčiau Lietuvos.

Kaip žinome, Lenkijai karą pralaimėjus, Vilnius ir Vilniaus kraštas buvo prijungtas prie Lietuvos. Iš Kauno sostinė buvo ke-liama į Vilnių.

1940 m. Sovietų Sąjunga, sulaužusi visas tarptautines sutartis, okupavo Lietuvą. M. Begin, gyvendamas Vilniuje, buvo NKVD suimtas ir kartu su kitais lietuviais, lenkais, žydais ir kt. depor-tuotas į šaltąjį ir niekšinką Sibirą darbams. Jo žmona, kurią tik buvo vedęs, pasislėpė, ir ji slaptai nuvyko į Palestiną.

1941 birželio 22 d. prasidėjo Vokietijos ir Sovietų Sąjungos karas. Gen. W. Sikorski, Lenkijos vyriausybės vardu išsiderėjo, kad iš rusų komunistų partijos kalėjimų bei koncentracijos sto-vyklų Sibire būtų paleisti visi lenkai kariai ir civiliai. Jie visi buvo šaukiami į organizuojamas lenkų divizijas kovoti prieš vo-kiečius.

(Nukelta į psl. 22)

"AŠ NUSPRENDŽIAU NEDINGTI"

"Laiko niekuomet neatlieka, stengiuosi taip susitvarkyti, kad ne laikas mane valdytų, o aš laiką." — Taip kalbėjo Danutė Brazytė-Bindokienė šiame laiko stokos amžiuje, paklausta, kur ji randa laiko atlikti tuos darbus, kuriuos atlieka.

Danutė Bindokienė — rašytoja, mokytoja, redaktorė, žurnalistė ir visuomenininkė. Ši Amerikoje subrendusi moteris, valdydama savo laiką, sukrovė didelį atliktų darbų kraitį, svarbų ir reikšmingą tautiniam gyvenimui. Ir kraičio skrynios neuždaro, į ją nuolatos deda ir dar ilgai dės naujus darbus. Todėl verta pažvelgti į Danutės Bindokienės veiklą, nelaukiant garbingos amžiaus sukakties minėjimo ar pomirtinio nekrologo.

Rašymas, tai mano atgaiva

D. Brazytei lankant Šv. Kazimiero akademiją Chicagoje, lietuvių kalbos mokytoja seselė Anna-Marija pastebėjusi jos polėkį, vieną trumputę apysakaitę išspausdino 1950 metais akademijos leidinyje Šv. Kazimiero Aidai. Tai buvo pirmas D. Brazytės išspausdintas kūrinys, rašytojiškas debiutas. Tuo laiku rašytojas Aloyzas Baronas suorganizavo ateitinkų literatūros būrelį. Jame aktyviai dalyvavo ir Danutė Brazytė. A. Barono paskatinta, ji pradėjo spausdinti savo kūrinius Drauge, Ateityje ir vėliau kitoje lietuvių spaudoje. Literatūros būrelyje buvo keliolika aktyvių narių, bet į rašytojų tarpą įsirikiavo tik D. Brazytė.

Tapusi Bindokiene, D. Brazytė susidūrė su visomis šeimos problemomis. Jos žodžiais tariant, kad "nežiūrint visų pašalinių darbų (o jų susidaro kartais nemažai) visuomet stengiuosi, kad nenukentėtų šeima ir jos reikalai. Juk pagrindinė mano paskirtis būti gera žmona, motina, o tik paskui vaikytis asmeniškų pomėgius." Ir toliau prideda: "Iš tikrųjų pirmaisiais vedybiniais metais, kai vaikai buvo visai maži ir gyvenimas atrodė pilnas vaikų riksmo, skalbinių, pieno buteliukų ir nemigo naktų, dažnai prisiversdavau rašyti ir pasiųsti į spaudą vieną kitą novelę, kad nuo rašymo neatitrūkčiau."

D. Bindokienė nuo rašymo neatitrūko. 1964 m. Lietuvių Dienų leidykla išleido jos knygelę vaikams **Keturkojis ugniagesys**, o 1966 m. Lietuviškos knygos klubas — **Baltosios pelytės kelionė į mėnulį**. LB Švietimo Tarybai paskelbus jaunimo literatūros skaitinių konkursą, D. Bindokienė dalyvavo ir laimėjo premijas. 1970 m. už knygą **Mieste nesaugu** ir 1973 m. už **Parkas anapus gatvės**. Šias knygas išleido Švietimo Taryba.

Vaikai knygas sutiko palankiai. Autorė gavo daug gerų atsiliepimų visai iš nepažįstamų vaikų ir jų tėvų. Pati autorė tuo per daug nesistebi, nes "juk aš tuos vaikus kas šeštadienis sutikdavau mokykloje, žinau kokiam

pasaulyje jie gyvena, kaip kalba, kas jiems rūpi, dėl ko kenčia ar džiaugiasi."

1971 m. Lietuviškos knygos klubas išleido D. Bindokienės romaną **Viena pasaulyje**. Apie šį kūrinį autorė taip sako: "Turbūt, norėjau sau įrodyti, kad moku ne tik vaikam rašyti." Ir įrodė. Knygą skaitytojai ir kritika sutiko palankiai.

D. Bindokienė dar rašė feljetonų, novelių, apysakų ir, Plunksna Graužytės slapyvardžiu pasirašinėdama, humoristinių eilėraščių. Ateityje norėtų išleisti novelių ir apysakų rinkinį ir romaną, kuri jau pradėjusi rašyti.

Apie kūrybą D. Bindokienė taip sako: "Rašymas, tai mano atgaiva. Truputį pasigendu laiko savo kūrybai. Įvairūs darbai, nors labai vertingi, vagia iš manęs labai riboto laiko likučius. Vis nutariu, kad jau dabar

atsisėsiu, o, žiūrėk, vėl iškilo koks neatidedamas reikalas... Žinoma, jeigu nepriklausyčiau ir pasauliui už namų sienų, negalėčiau pažinti žmonių, lietuviškos veiklos, nuotaikų, gyvenimo. Kaip iš tuščio ką pasemsi? Vaizduotės ne visuomet pakanka, reikia ją pagrįsti gyvenimo patirtimi."

Pradėjusi, negaliu išeiti

Prieš 18 metų Chicagoje buvo įsteigta pradinė, K. Donelaičio vardu pavadinta, šeštadieninė lietuviška mokykla. Mokykla įsikūrė lietuvių evangelikų liuteronų parapijos Tėviškės patalpose ir darbą pradėjo su 30 mokinių. Ši mokykla pradėjo greitai augti mokinių skaičiumi. Reikėjo keisti patalpas ir perorganizuoti mokyklą — pradinę mokyklą baigusius, įsteigta aukštesnioji. Mokinių skaičiui augant, reikėjo daugiau mokytojų.

VIRŠUJE — Chicago's Aukštesnioji lituanistinė mokykla 1950 m. Pirmoje eilėje (iš kairės) Danutė Brazytė, prof. P. Jonikas, kun. Kidykas, SJ, ir Benys Babrauskas, tuomet dėsęs lietuvių literatūrą.

APAČIOJE — Literatūros būrelis 1950 m. Chicagoje. Jį globojo rašytojas Aloyzas Baronas (sėdi viduryje). Pirmoji iš kairės Dalilė

Valančiūtė, paskutinioji — Danutė Brazytė-Bindokienė.

Chicago's Lithuanistic High School in 1950. Danute Brazyte 1st from left in front row.

A literary society in Chicago (1950). D. Bindokiene is first from right.

VIRŠUJE — K. Donelaičio Aukštesniosios lit. mokyklos 1976-77 mokslo metų aštuntoji klasė, kurios auklėtoja yra Danutė Bindokienė (sėdi viduryje, pirmoje eilėje).

APAČIOJE — Būrelis rašytojų apie laureatę D. Bindokiene (viduryje antroje eilėje), laimėjusią jaunimo skaitinių konkursą su knyga

Mokytojų telkimu rūpinosi vedėjas, vėliau pradinės ir aukštesniosios K. Donelaičio mokyklų direktorius, Julius Širka. Ir jau keturioliktieji metai, kai į K. Donelaičio mokyklų mokytojų eiles įsijungė D. Bindokienė. Apie mokytojavimo padžią ji pati štai ką sako: "Įsijungiau kažkaip nejučiomis. Tiesą pasakius netikėjau, kad šis darbas man patiks. Kviečiama sutikau pamėginti, o kartą pradėjusi, negaliu išeiti."

Į mokytojos darbą D. Bindokienė įsijungė visa širdimi. Auganti ir dinamiška mokykla buvo gera dirva pasireikšti D. Bindokienei, ne vien kaip rašytojos, gabumui, pareigumui ir darbštumui. Pirmiausia ji pasirodė gera mokytoja. Ji supranta mokinius, o moki-

"Mieste nesaugu".

D. Bindokiene (middle of front row), with her 8th grade scholars of the Chicago Lithuanian High School.

Colleagues swarm around D. Bindokiene (middle of 2nd row), winner of prize for her book "No Security In the City."

niai supranta ją.

Apie mokytojos darbo pradžią K. Donelaičio pradinėje mokykloje D. Bindokienė taip sako: "Atėjusi mokytojauti, pati turėjau labai uolią ir mielą mokytoją Ireną Šereliene, kuri jau kelinti metai ten dirbo ir be kurios patarimo aš pradžioje atsisakiau net per klasės slenkstį žengti. Viskas man buvo nauja, baisu, neįprasta. O ji turėjo kantrybės paskatinti ir padėti. Mudvi pačios pirmosios (net ir prieš švietimo tarybą) pradėjome pritaikyti amerikietiškos mokyklos darbo metodą lituanistinėje mokykloje — pasidaryti pratimus. Tai buvo 1964 m. Pasidarydamos rotatoriumi, padalydavome klasėje ir pamatėme, kad šis darbo būdas labai sėkmingas, vaikams su-

prantamas ir rezultatai geri."

1966 m. K. Donelaičio mokykla išleido pradinę mokyklai pirmuosius sąsiuvinius. Per eilę metų, jų pakartota kelios laidos. D. Bindokienė pratimus paruošė pradinės mokyklos III, IV ir VI skyriams ir tėvynės pažinimo specialų sąsiuvinį IV-jam skyriui.

Perėjusi į aukštesniąją mokyklą, pradžioje ji dėstė lietuvių kalbą, istoriją ir net geografią. Literatūra D. Bindokienei visada buvo įdomi, artima ir miela. Tačiau ypač literatūrą pamilo lankydama Chicagos aukštesniąją lituanistinę mokyklą 1951 m., kurioje literatūrą dėstė a. a. Benys Babrauskas.

D. Bindokienė sako, kad "Babrauskas taip įdomiai kalbėdavo, kad net didžiausi išdykėliai nedrįsdavo neklausyti. Mes negirdėdavome skambučių, nenorėdavome eiti namo po pamokų. Aš išmokau mylėti lietuvių rašytoją, nors knygą mylėjau nuo tada, kai pirmą kartą pradėjau skaityti. Jis papasakodavo įdomiausių dalykų. Rašytojai buvo mums gyvi, žmogiški, prieinami ir suprantami, o tuo pačiu ir jų kūryba. Net dabar aš stengiuosi, kad pamokose nors kiek prilygčiau savo buvusiam mokytojui ir, kad manęs mokiniai taip klausytų, kaip mes tada jo. Kartais pavyksta."

Be tiesioginio mokymo darbo, D. Bindokienė mokykloje atlieka daug kitų darbų. Ji yra vicedirektorė. Redaguoja mokyklos mokinių laikraštėlį **Pirmuosius žingsnius**. Suredagavo visą eilę mokyklos metraščių, kuriuos mokykla išleidžia kiekvienų mokslo metų pa-

K. Donelaičio Lituanistinių mokyklų vadovybė: iš kairės — mokytoja I. Bukaveckienė, pradinės mokyklos vedėjo pavaduotoja, ir mokytoja D. Bindokienė, Aukštesniosios mokyklos direktoriaus pavaduotoja. Stovi iš k.: mokyt. Julius Širka, Pradinės ir Aukštesniosios mokyklų vedėjas ir direktorius, ir mokyt. Vytas Gutauskas, Pradinės mokyklos vedėjo pavaduotojas.

Principals and teachers of the Lithuanistic Schools in Chicago.

VIRŠUJE — Muzikinio veikalo "Pamario pasaka" spaudos konferencijos dalyviai prieš spektaklį 1976 m. Viduryje (ketvirta iš eilės) sėdi libreto autorė D. Bindokienė ir muzikas Aloyzas Jurgutis, sukūręs muziką.

APAČIOJE — Po vieno pasirodymo Chicago scenoje su humoristu V. Petrausku (iš k. į d.), aktore Z. Kevalaitytė-Visockiene, Leonu Barausku (Bindokienė šalia jo) ir Vanda Stankuviene.

baigoje. K. Donelaičio mokyklai minint 15 metų veiklos sukaktį, suredagavo sukurtojo leidinį **Penkiolikmetis Chicago Tolminkiemyje**. Mokiniais yra parašiusi keletą proginių vaidinimų. Kai kurie jų buvo vaidinti ir kitose mokyklose. Pvz. **Laiko ieškotojai, Stebuklingoji daina, Lituanika XX ir kt.**

Jau prieš kelerius metus buvo keltas aukštesniajai mokyklai literatūros vadovėlių tinkamumo klausimas. Išsamūs ir gerai paruošti Domo Veličkos ir Juozo Masilionio kiekvienai klasei skirti vadovėliai, dabarties mokiniui tapo neįkandami. Be to, jų laida baigėse.

Literatūros vadovėlių reikalu K. Donelaičio mokyklos vadovybė ir mokytojai rimtai susirūpino. To rūpesčio išdava, kad jau 1965-6 mokslo metais K. Donelaičio aukštesniojoje mokykloje buvo naudojamas, mašinėle parašytas ir padaugintas, literatūros vadovėlio, pritaikinto visoms keturioms klasėms, rankraštis. To rankraščio autorė — Danutė Bindokienė.

Jos paruošta ir visus mokslo metus mėgini-

A press conference before the premiere of "Seashore Story," a musical for which D. Bindokiene (4th from left) wrote the libretto in 1976).

D. Bindokiene on stage with actors and humorists in Chicago.

mui naudota literatūrai mokyti medžiaga pasirodė tinkama šeštadieninei aukštesniajai lituanistinei mokyklai. Todėl mokyklos vadovybės ir tėvų komiteto pastangomis 1976 m. rudenį buvo išleisti, kiekvienai klasei skirti, keturi lietuvių literatūros konspektai. Juos sekė 580 puslapių knyga **Lietuvių literatūros skaitymai**. Tai didžiulis ir sunkus darbas, kuriam atlikti reikėjo turėti daug žinių, reikalo supratimo ir nepaprasto darbštumo, nes paruošimui laikas buvo ribotas. Literatūros konspektus ir skaitymų knygą paruošė Danutė Bindokienė.

K. Donelaičio mokykla vertai gali didžiuotis laiku parūpinusi aukštesniajai mokyklai literatūrai mokyti priemones. Taip pat gali didžiuotis, kad mokytojų tarpe K. Donelaičio mokykloje yra Danutė Bindokienė. Jos darbai, atlikti mokykloje, yra svarbūs ir reikšmingi ne vien K. Donelaičio mokyklai, bet visam ne savoje žemėje gyvenančių lietuvių lituanistiniam švietimui.

Dėl to, kad nėra kam

Chicago miesto švietimo tarybos švietimų kalbų departamento pakviesta, D. Bindokienė paruošė programą, kuri vartojama valdiškose amerikiečių mokyklose gauti užskaitus už lietuvių kalbą. Tai atitinka vienerių metų lietuvių kalbos pamokoms. Kadangi tose mokyklose mokiniams yra privaloma svetima kalba, tai mokiniai gali vienerius metus nelankyti svetimos kalbos pamokų, nes užskaitus gauna iš lietuvių kalbos, išlaikę prie Chicago švietimo tarybos egzaminus. Egzaminus paruošia D. Bindokienė, o vykstant egzaminams iš lietuvių pusės dalyvauja Jonas Bagdonas, taip pat K. Donelaičio mokyklos mokytojas.

D. Bindokienė jau 10 metų priklauso Dainavos ansamblui ir šiam švenčiant 30-ties metų veiklos sukaktį, parašė muzikinį veiklą **Pamario pasaka** (muzika Aloyzo Jurgučio). Ji redagavo V-sios tautinių šokių šventės vadovą, yra **Laiškų Lietuviams** redakcinio kolektyvo narė, **Švietimo gairių** redaktorė ir LB švietimo tarybos narė. Eilę metų vasaromis dirbo **Draugo** redakcijoje, pavaduodama atostogaujančius redaktorius.

D. Bindokienė dalyvavo eilėje literatūros kūrinių vertinimo komisijų, skaito paskaitas ir rašo straipsnius, dažniausiai lituanistinio švietimo klausimais, o kartais parencenzuoja ir knygas.

Plati ir šakota D. Bindokienės veikla, turtinga atliktais darbais. Ji pati sako, kad "į tuos darbus įsiveliu ne dėl to, kad noriu, bet dažniausiai dėl to, kad nėra kam."

Pabaigai

Danutė Brazytė-Bindokienė gimė Bartininkuose, Vilkaviškio apskrityje. Mokslo pradžia užgriebė dar Lietuvoje, vėliau Vokietijoje ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Šiuo metu gyvena Chicagoje, kaip ji pati sako, "legaliai su penkiais vyrais". Jos vyrai Vytautas ir keturi sūnūs: Algirdas, Vytautas, Antanas ir Paulius. D. Bindokienės tėvai, Jonas ir Julija Braziai, taip pat gyvena Chicagoje ir kitais metais vedybinio gyvenimo 50-ties metų sukaktį.

Kurti ir atlikti tiek darbų, kiek atlieka D. Bindokienė, auginti ir auklėti keturi sūnus įmanoma tik tada, kai šeimoje yra meilė, darna ir supratimas. "Mano šeima didžiuojasi mano menkais rašytojiškais pasisėkimais ir skatina kurti." — sako Danutė Bindokienė. O kai jai ištekančias kažkas pasijuokė, kad "dabar tavo kūryba nueis ten, kur visų jaunų merginų talentai dingsta. Kai sulaukia 18 metų, visos nori rašyti poeziją, o ištekęsios dingsta be garso." Į tai Bindokienė atsakė: "Aš nusprendžiau nedingti!"

Jonas Jasaitis

Tėvai, mokytojai ir jaunimo ateitis

Žmogus mokosi, kol gyvas. Pasaulis visais laikais buvo pilnas gėrio ir blogio. Blogis visuomet veda į pražūtį. Nėra tikslo ieškoti kas kaltas. Teisingiausias elgesys būtų rasti kelius ir būdus, kaip blogį nugalėti. Per šv. Mišias tiesdami vieni kitiems ranką ir linkėdami ramybės, šiuo veiksmu siekiame pastoti piktui kelią.

Kovoje už geresnį rytojų ir savo vaikų ateitį pirmasis rūpestis tenka tėvams. Vaikų auklėjimo darbe tobulai jų niekas nepavarduos. Jie pirmieji išmoko savo vaikus religinių, tautinių, dorovinių bei pilietinių tiesų. Šie dalykai yra vaikų auklėjimo pagrindas, nuo kurių vėliau priklauso jų vertė ir jų gyvenimo pasisekimas.

Mokyklų mokytojai po tėvų yra pirmieji jaunuolių auklėtojai. Jie tęsia tėvų pradėtą auklėjimo darbą. Jie kasdien jaunuolius susitikdami ir mokydami, gali juos pakreipti teigiama kryptimi. Jie turi bendradarbiauti su jaunuolių tėvais ir atsižvelgti į jų pageidavimus. Tėvai turi patarti mokytojų darbui ir nepykti, jei mokiniai kartais išpėjami ar pabarami. Tai daroma siekiant ne tik asmenišką mokiniui gerovę, bet kartais ir mokyklos vardą apginti bei pakelti jos garbę.

B. Babrauskas (1918-1968), literatas ir mokytojas bei jaunimo auklėtojas.

Benys Babrauskas (1910-1968), an author, educator, litterateur and linguist.

Šiandieninis mūsų lietuviškasis pasaulis pilnas gražių gėlių. Mes jas matome kiekviename žingsnyje. Jos gražina ir skaidrina mūsų gyvenimą, o savo žiedais pradžiugina kiekvieną iš mūsų. Šios gėlės yra išaugintos mūsų lituanistinių mokyklų darželiuose. Kai kurios labai greit pražydi. Didelė dalis jų tebežydi klestėdamos visomis lietuviškų reikalų kryp-

Bindokų šeima šiuo metu. Iš kairės: vyriausias sūnus Algirdas, Vytautas Bindokas, Danutė Bindokienė, priekyje — jauniausias sūnus Pauliukas, antroje eilėje viduryje — sūnūs Antanas ir Vyta.

The family of Bindokai at present.

timis. Jų žydėjimas vyksta bendravime su visa lietuviškąja visuomene siekiant vieno tikslo — Lietuvai laisvės. Nuo mūsų visų priklauso šių darželių gausumas ir gėlių žydėjimas. Mes turime remti lituanistines mokyklas ir siųsti į jas savo jaunuolius. Geri jaunuoliai, uolūs ir atsidavę savo profesijai mokytojai, išauklės naują ir geresnę jaunąją kartą, kuri atnaujins lietuvių bendruomenės veidą. Jaunajai kartai paėmus vairą į savo rankas, išnyks savitarpiniai ginčai ir nuostabiais darbais garsins Lietuvos vardą.

Štai ką rašo baigę lituanistines mokyklas ir pražydę lietuviškoje veikloje:

Danutė Brazytė-Bindokienė: "Šeštadieninė lietuviškoji mokykla buvo vienintelė užuovėja būrimosi Amerikoje ir svetimos kalbos mokymosi metais. Be to, buvau ypač laiminga turėjusi išskirtinus mokytojus: istoriją dėstė dr. V. Sruogienė, o lietuvių kalbą ir literatūrą — Benys Babrauskas. Pastarasis ypač daug turėjo įtakos gimtosios kalbos grožio pažinimui. Šiandien tai jaučiu savo kūrybos metu. Lankymas lietuviškosios mokyklos Amerikoje kažkaip priartino mane prie visų šeštadieninę mokyklą lankančių mokinių ir todėl palengvino mokytojos darbą. Žinoma, šiandieninis lietuviukas, jau visai kitų motyvų verčiamas ateina į mokyklą. Tikslas liko tas pats, kaip prieš dvidešimt metų: gimtos tėvų kalbos pažinimas ir išmokimas. Bendravimas su paaugliais mokiniais, padeda juos geriau pažinti, suprasti.

Dirbdama lituanistinėje mokykloje aš visuomet atminime matau savo iškiliuosius mokytojus: dr. V. Sruogienę, a. a. B. Babrauską ir a. a. D. Velišką. Stengiuosi nors labai mažą dalelę mokiniams grąžinti tai, ką jie man yra davę." (G. V. Iš "M. Ž.")

K. DONELAIČIO LITUANISTINĖS MOKYKLOS

1959 m. spalio mėn. 17 d. Čikagoje pradėjo mokslo metus K. Donelaičio Pradinė arba Žemesnioji Lituanistinė Mokykla, prisiglaudusi lietuvių evangelikų "Tėviškės" patalpose (6641 So. Troy Ave.) su 35 mokiniais ir 2 mokytojais. Šiuo metu jau naudojasi valdiškomis Francis M. McKay mokyklos patalpomis ir turi per 400 mokinių ir 25 mokytojus.

K. Donelaičio Pradinė arba Žemesnioji Lituanistinė Mokykla per 1961-77 mokslo metus išleido 16 laidų. Viso apie 500 absolventų baigė šią mokyklą. 1970-71 metų laida bu-

K. Donelaitis (1718-1780), pirmasis lietuvių literatūros kūrėjas, "Metų" autorius.

Kristijonas Donelaitis (1714-1780), the great classicist Lithuanian poet who with his masterpiece, "The Seasons," advanced his native literature to world heights.

Pradinės ir Aukštesniosios K. Doneilaičio mokyklų mokytojų taryba.

The teachers' council of the Donelaitis Lithuanian Primary and High Schools in Chicago.

vo didžiausia: 55 absolventai. Šie skaičiai labai džiugina tėvus ir teikia daug pasparties ir laimės mokytojams.

1961-62 mokslo metais mokykloje susiorganizavo mokinių tautinių šokių grupę, kuri jau spėjo gražiai pasirodyti paskutinėse Tautinių Šokių Šventėse. Pastaruoju metu grupėje yra per 125 šokėjų.

Mokykloje taip pat susiorganizavo mokinių choras, kuris vėliau dalyvavo JAV ir Kanados Dainų Šventėse. Dabar choras turi apie 120 narių.

1964 m. K. Donelaičio Lituanistinė Mokykla įstojo į Lietuvos Fondą, įmokėdama 100 dol. Vėliau įmokėjimai buvo didinami ir visuomet tai buvo daroma susieta su kokių minėjimu.

1964 m. rugsėjo 19 šalia pradinės mokyklos mokslo metus pradėjo K. Donelaičio Aukštesnioji Lituanistinė Mokykla. Ji iškart įsikūrė valdiškose M. McKay patalpose.

K. Donelaičio Aukštesnioji Lituanistinė Mokykla išleido per 1966-75 mokslo metus 11 laidų. Viso apie 350 abiturientų baigė šią mokyklą ir gavo diplomus. 1974/75 metų laida buvo didžiausia: 50 abiturientų!

Šioje antroje mokykloje susiorganizavo mokinių tautinių šokių grupę, kuri irgi gražiai pasirodė Tautinių Šokių Šventėse ir turi apie 90 šokėjų.

Taip pat veikia mokinių choras, kuris turi apie 70 narių. Choras dalyvavo JAV ir Kanados Dainų Šventėse.

Tautinių šokių grupėms ilgiausiai vadovavo mokyt. Irena Smieliauskienė. Nuo 1971 m. šokių grupėms vadovauja mokyt. Giedrė Čepaitytė, baigusi šią mokyklą ir išėjusi specialius tautinių šokių kursus.

Chorams vadovauja mokyt. V. Gutauskas, A. Paulikaitis ir K. Skaistgirys. Šokiams groja akordeonistai Rimas Černius ir Arūnas Kaminskis, baigę taip pat šią mokyklą ir palikę joje toliau mokytojauti.

K. Donelaičio Pradinė arba Žemesnioji Lituanistinė Mokykla yra 6 skyrių. Kartu veikia ir vaikų darželis, kuris kartais vadinamas parengiamuoju skyriumi.

K. Donelaičio Aukštesnioji Lit. Mokykla turi V-VIII klases.

Ši mokykla kasmet išleidžia metraštį. Jau išėjo 11 metraščių, kiekvienas maždaug 100-

130 psl. Tai yra mokyklos tradicija! Abiturientų laida suranda metraščiui vardą ir atrenka medžiagą. Dažniausiai abiturientai čia įdeda savo geriausią kūrybą.

Mokykla labai iškilmingai švenčia visas religines ir tautines šventes. Tuomet pasirodo ir Tautinių šokių grupės bei chorai. Ir tiek mergaitės, tiek berniukai dalyvauja tautiniais drabužiais pasipuošę. Tokių švenčių metu visa lietuviškoji Chicaga tampa gyva alsuojančia Lietuva!

K. Donelaičio Lituanistinių Mokyklų vedėjas ir direktorius yra mokyt. Julius Širka, nepriklausomos Lietuvos augintinis, baigęs Kėdainių gimnaziją ir Panevėžio pedagoginius kursus. Jis turi didelį mokytojo patyrimą ir geras administratorius.

Mokytojas Vytautas Gutauskas yra vedėjo pavaduotojas dainavimo ir tautinių šokių reikalams.

Rašytojos Danutės Bindokienės sūnūs mokėsi K. Donelaičio Aukštesniojoje Lituanistinėje Mokykloje ir ją baigė. Pirmas sūnus Algirdas 1971 m. baigė V laidą, antras sūnus Vytautas 1972 m. VI-tą laidą ir trečias sūnus Antanas 1974 m. VIII laidą. Ir ketvirtasis sūnus Pauliukas žengia į mokslo galą.

Lietuvių evangelikų parapija "Tėviškė" aprašyta L. D. žurnalo 1976 m. sausio nr.

V. Pr.

BINDOKIENĖS RAŠTŲ BIBLIOGRAFIJA

1950 m. Danutė Brazytė-Bindokienė Šv. Kazimiero Aiduose atspausdino pirmą savo novelę. Nuo to laiko nuolat bendradarbiauja žurnaluose: Ateitis, Moteris, Lietuvių Dienos, Laiškai Lietuviams ir kt. Daug rašė į Draugo kultūrinį priedą. Knygomis išleido:

1. **Keturkojis ugniagesis**, 39 psl., iliustravo dail. Z. Sodeikienė. Išleido Lietuvių Dienų leidykla 1964.

2. **Lietuvių kalbos pratimai**, III sąsiuvinis (su Irena Šegeliene), 1966 ir 1971.

3. **Aplinkos pažinimo pratimai**, III a sąsiuvinis (su I. Šegeliene), 1966.

4. **Lietuvių kalbos pratimai**, IV sąsiuvinis, 1966 ir 1971.

5. **Tėvynės pažinimo pratimai**, IV skyriui, 1966.

6. **Baltosios pelytės kelionė į mėnulį**. Pa-

sakos 5-6 metų vaikams. Il. E. Brazytė, 58 psl. Išleido Lietuviškos knygos klubas, 1966.

7. **Lietuvių kalbos pratimai**. VI sąsiuvinis. 1967 ir 1971.

8. **Mieste nesaugu. Romanas**. Išleido LB Kultūros Fondas. Atžymėtas LB Švietimo Tarybos premija, 1970.

9. **Viena pasauly**. Romanas iš jaunos lietuvaitytės gyvenimo Amerikoje. 241 psl. Išleido Lietuviškos knygos klubas, 1971.

10. **Parkas anapus gatvės**. Apysaka jauniui. 157 psl. LB Švietimo Tarybos premijuotas. Išleido LB Kultūros Fondas, 1973.

11. **Trumpas lietuvių kalbos sinonimų žodynėlis**. 1973.

12. **Lietuvos pažinimo pratimai**. IV skyriui. 1974.

13. **Red. Penktosios laisvojo pasaulio Lietuvių tautinių šokių šventės programa**. Gausiai iliustruotas, did. formato albumas. 1976.

14. **Pamario pasaka**, 2 veiksmų libretas operetei. Muziką sukomponavo, orkestravo ir dirigavo muz. A. Jurgutis. Dainavos ansamblio 30 metų sukakčiai.

15. **Lietuvių literatūros skaitymai aukštesniajai lituanistinei mokyklai**. 580 p. 1976, K. Donelaičio Lit. mokyklų leidinys.

16. **Lietuvių literatūros konspektai** Aukštesniosios Lit. mokyklos mokiniams. I-IV dalys. Išleido K. Donelaičio mokykla, 1976.

17. **Red. K. Donelaičio Aukštesniosios Lit. Mokyklos metraščiai**:

Laiko tekmėje, 1968-69.

Penkiolikmetis Chicagos Tolminkiemyje, 1974-75 m.,

Tėvų žemės atžala, 1976-77 m.

D. B. redakcijoms padėjo rinkti nuotraukas, medžiagą, taisyti kalbą bei korektūras.

18. **Pirmieji žingsniai**. K. D. mokyklų laikraštėlis, einas nuo 1963 m. Viso išėjo 72 nr. D. B. redagavusi 20-30 numerių, padėdama kitiems mokytojams. Be to, ji daug prisidėjusi ir prie kitų numerių redagavimo.

19. **Vadinimai vaikams: Stebuklingoji daina** (K. Donelaičiui pagerbti), **Lituanica XX, Laiko ieškotojai**. Visi rankraščiuose.

Visi veikaliukai vaidinti mokyklose. Be to, ji yra parašiusi Motinos dienos, Vasario 16-jai ir kt. Jie trumpesni ir tomis progomis vaidinti. Visi rankraščiuose.

V. Pr

Dr. Jonas Grinius su žmona Alina. Dr. Jonas Grinius and his wife, Alina.

DR. J. GRINIUI 75 METAI

Š. m. vasario 21 dieną dr. Jonui Griniui suėjo 75 metai. Rašytojui, literatūros ir meno kritikui bei visuomenininkui norėta Miunchene surengti pagerbimo vakarą, bet garbus sukaktuvininkas atsisakė. Sukaktis paminėta ir išeivijos spaudoje. Norėdamos nors momentui sustoti ties šio plačiašakio kultūrininko nežemu amžiaus slenksčiu, "Lietuvių Dienos" bent šiomis keliomis eilutėmis nori paminėti garbingą sukaktį.

Jonas Grinius gimė 1902 metų vasario 21 d. Giminėnų kaime, Joniškio vlsč., Šiaulių apskrityje. Gimnaziją ėjo Šiauliuose; studijavo Kaune, Grenobly ir Paryžiuje. 1929 m. apgynė disertaciją apie O. V. Milašius ir gavo daktaro titulą. 1929-44 — docentas Vytauto D. universitete.

Karo metu pasitraukė iš Lietuvos ir gyveno Vokietijoje. Buvo lietuvių gimnazijų mokytojas ir direktorius. Dalyvavo bendruomeninėje veikloje, buvo Vliko narys. Nuo gimnazijos laikų ateitininkas ir tos organizacijos veikėjas. Nuo 1932 m. Katalikų Mokslo Akademijos narys ir Draugijos Katalikų Universitetui Remti pirmininkas. Lietuvių Rašytojų Draugijos narys.

Senas spaudos bendradarbis. 1922-25 m. Ateities, 1923-24 Pavasario, 1930-40 Židinio, 1936-40 XX Amžiaus, 1947-50 Aidų redak-

torius ar redakcijų narys.

Rašytojas dramaturgas ir kritikas, parašė ir išleido: dramos — Sąžinė, Gulbės giesmė (Liet. Rašytojų dr-jos premijuota), Žiurkių kamera; kritikos veikalai — O. V. Milašius — poetas; Vilniaus meno paminklai; Putino lyrika; Veidai ir problemos lietuvių literatūroje; studija apie lietuviškus kryžius; Putino 70 metų sukakties proga studija vokiškai ir k.

Dr. J. Grinius yra vienas aktyviųjų Lietuvių Fronto Bičiulių narių ir vadovų. Jo vardas susijęs su Lietuviškųjų studijų savaičių Europoje atsiradimu ir ruošimu; jis kasmet aktyviai jose dalyvauja, dažnai skaitydamas ten paskaitas.

Jis taip pat yra veiklus Lietuvių Bendruomenės veikėjas, ne vien eilinis narys: nuo 1952 m. nuolatinis Tarybos narys, keletą kartų buvęs jos prezidiumo pirmininkas. Įsteigus referentūrą visuomeniniams reikalams — jos referentas. Įvairių kitų valdybų pirmininkas, garbės teismo narys etc. Visuomenininkas pilna to žodžio prasme.

Yra vedęs Aliną Miliušytę, mokytoją, jaunimo organizatorę, visuomenės veikėją.

Garbingam jubiliatui linkime sveikatos ir neišsenkančios energijos tolimesniuose kultūros baruose. (Pagal "Vokietijos LB valdybos Inf.")

ALĖ RŪTA

BE TĖVYNĖS

.... Mūsų dienos bėga ir sudūžta — egzilėj
Be tavęs, brangi tėviške.

Nukrito lapai geltoni ir mano viltys, —

Tavęs nėra.

O iš krantų jau upės ilgesio pradėjo piltis, —

Tavęs nėra.

Kaip atminimai baltos šoka snaigės, —

Tavęs nėra.

Visi keliai kelionėį baigės, —

Tavęs nėra.

Ir paukščiai grįžta, ir alyvos žydi, —

Tavęs nėra.

Tik neviltis, tik skausmas lydi, —

Tavęs nėra.

Kas žmogaus gyvenimas, kas žmogus?

Motulė vygė supo ir vystė,

Margai dėliojas trapi jaunystė.

Ir svyra toliuos ištiestos rankos,

Ir pilkos dienos senatvės renkas....

Štai, kas žmogaus gyvenimas!

Alė Rūta, poetė ir rašytoja laureatė ir kritikė.

Ale Ruta, poetess and author, award winner of literary prizes.

ILGESY

Ateikit nors keli žodeliai

iš anų laiškų —

Mano žiedai, nupurtyti žiedai — —

Ateikite —

Vėl pražydėčiau gyvu kvepėjimu,

vėl žydėčiau kaip anuomet.

Bet anie žodžiai sudegė

ir anie laiškai —

Ir aš — tik vėjų blaškoma sausa šaka,

atplėšta nuo gyvybės medžio,

atplėšta drebėti šaltyje

ir vysti.

Ir tiesiu grumbančius pirštus į dangų

ir maldauju amžino žalumo

mano gyvybės medžiui.

Laiškuose anie žodžiai sudegė,

gal sudegė ir juos parašiusi ranka.

Bet kiekvienas pelenų žiupsnelis —

kraujo lašas gyvybės medžiui.

Todėl į dangų grumbančias rankas tiesiu:

sudegink ir mane greičiau,

mano ilgesy, sudegink — — —

TEISMAS BIRŽELY

Tikrovinė novelė

[Tęsinys]

TEISMAS

LTSR Aukščiausias teismas Vilniuje pradėjo svarstyti Nijolės Sadūnaitės baudžiamąją bylą nr. 416 pirmadienį, 1975 metų birželio 16 dieną. Bylos objektas—priešvalstybinė agitacija. Bylos baustinumas pagal LTSR Baudžiamojo kodekso 68-ąjį straipsnį, pagal to straipsnio pirmąją padalą. Bendras teisenos orientyras—“ukazas” nr. 3707.

Septyni liudytojai, kuriuos pastatė prokuratūra ir kaltinamoji, buvo uždaryti atskirame kambaryje, kurio durys vedė į teismo salę. Liudytojai buvo Nijolės brolis Jonas Sadūnas, jos pusbrolis Vladas Sadūnas ir jo žmona Regina, Kašūčių aštuonmetės mokyklos direktorius Povilaitis, tos pat mokyklos mokytoja Šlimaitė, Skuodo rajono gyventojas Kušleikis ir Bronė Kibickaitė.

Iš Kušleikio ir Kibickaitės Sadūnaitė laukė pagalbos. Kušleikio vardas įstrigo mintin iš vienuoliktojo “LKB kronikos” sąsiuvinio. Bronė Kibickaitė buvo Nijolės draugė.

Teismo būveinė buvo nedidelis kambarys, kuriame bemaž nebuvo vietos publikai. Paprastai šioje patalpoje svarstė neįdomias, banalias bylas, nepatraukiančias platesnio žmonių dėmesio. Tos patalpos parinkimas rodė norą sumenkinti Sadūnaitės bylą. Tai, esą, religinės fanatikės bylelė.

Į bylos svarstymą atėjo Vilniaus saugumo komiteto tardytojas Pilelis. Vasario mėnesį Pilelis nuvyko į Simną tardyti parapijos vikarą kunigą Sigitą Tamkevičių. Pilelis laukė sensacingų davinių. Jis buvo įsikalęs sau galvon, kad jaunas vikaras esąs vyriausias “LKB kronikos” redaktorius. Tardymas sensacijų nedavė. Vikaras vykusiai atsiribojo nuo visų įtarinėjimų. Pilelis klausinėjo vikarą apie tardomąją Nijolę Sadūnaitę. Tamkevičius pasirodė visai nereikalingas, nei naudingas Sadūnaitės bylai. Tai buvo labai nevykusi Pilelio pastanga praplėsti bylos apimtį.

Pilelis sėdo į suolą, kuris skirtas publikai. Kartu su juo buvo saugumo pareigūnai, atėję vaidinti publiką. Tad teismo procesas atrodys ir viešas, ir atviras. Greta Pilelio sėdėjo saugumiečiai Jankauskas, Platinskas ir kiti.

Prie savo piupitro sukinėjosi prokuroras Bakučionis. Ant piupitro baltavo šūsnis popierių. Jis gerai žinojo nesudėtingos bylos struktūrą. Jis jautėsi užtikrintas, pasirengęs sutriuškinti kaltinamąją, kuri drįso stoti teisman be gynėjo.

Kaip kiekviena byla, kuri susijusi su pogrindžio spauda, ši byla buvo paprastutė. Užtenka turėti bent vieną puslapį, bent vieną žodį, kuris perrašytas Sadūnaitės bute rasta mašinėlė, Bakučionis išeis laimėtoju. Jis ryžosi reikalauti bausmės maksimumo, kas keltų jo prestižą. Jis buvo tikras, kad smulkiaburžuazine Sadūnaitės kiltis sunkina jos nusikaltimus.

Netrukus, žvangėdami šautuvais, į mažą patalpą įžengė šeši sargybiniai. Kareivių tarpe atėjo kaltinamoji: laiba, trapi moteriškaitė. Jos veidas buvo melsvai pablyškęs. Jos akys žėruojančios žvaigždės.

Ji sėdo, kareiviui nurodžius, į kaltinamųjų suolą. Du kareiviai sustojo iš abiejų suolo galų. Kiti kareiviai sustojo prie įeinamųjų kambario durų, prie liudytojų kambario durų.

Ginkluotų kareivių budėjimas pavertė kambarį baugia vieta. Greta šautuvo, ant kurio užmautas žmogaus kūną plėšiantis durtuvas, žmogaus vertė keistai menko, o juk visi čia, išskyrus Nijolę, buvo saugumiečiai.

Rytinė saulė dosniai vertė šviesos kaskadas pro dviejus kvadratinis langus. Šviesa krito pratysai, ant grindų tarp suolų ir medinių grotelių, skiriančių teisėjo vietą nuo teismo dalyvių.

Dešimtą valandą pasirodė teisėjas Kudriašovas ir posėdis

buvo pradėtas. Keli asmenys bandė įeiti kambarin, bet kareiviai jų neįleido. “Zakryto!” ištarė vienas sargybinių.

Bylos svarstymas buvo neviešas. Tai buvo politinė byla.

Sekė posėdžio atidarymo formulės. Bet teisiamosios elgesys nuo pirmųjų bylos nagrinėjimo mirksnių pradėjo erzinti teisėją ir saugumiečius. Kada teisėjas paklausė teisiamosios vardo, pavardės, gyvenamosios vietos, ji tylėjo. Ji neatsakė klausiamai.

—Kodėl neatsakai? Už tokių elgesį teismas gali nubausti, —perspėjo teisėjas Kudriašovas. Jis dabar matė, jo nujautimai, kad bus teisme incidentų, buvo tikri. Reikia mobilizuoti kantrybę.

—Kadangi ne aš, bet jūs esate nusikaltėliai, kurie laužote prigimtas žmogaus teises, —atkirto Sadūnaitė, —o tos teisės garantuotos man įstatymais, aš neatsakau.

—Kokias tokias teises tamsta pažįsti? —sarkastiškai paklausė teisėjas.

—Konstituciją, žmogaus teisių deklaraciją.

—Ar esi kada nors buvusi psichiatrinėje ligoninėje? —paklausė teisėjas.

Prokuroras Bakučionis pabeldė pieštuku ir gavo pareiškimo teisę.

—Tardymo organai, —pasakė Bakučionis, —šiais metais kovo mėnesyje kreipėsi į Vilniaus psichiatrinę ligoninę Vasaros gatvėje ir į Naujosios Vilnios psichoneurologijos ligoninę, klausdami ar Nijolė Sadūnaitė kada nor ten gydytis? Atsakymas gautas neigiamas.

—Kodėl atsisakei advokato? —paklausė teisėjas.

—Aš esu teisi ir už teisybę sutinku ne tik prarasti laisvę, bet su džiaugsmu atiduočiau ir gyvybę. Todėl man joks gynėjas nereikalingas. Jo vietoje aš kalbėsiu pati.

—Tau reikalingas advokatas, —nesutiko teisėjas. —Tušios kalbos apsunkina teiseną.

—Tiesos ginti nereikia, —atsakė Sadūnaitė, —nes ji visagalė ir nenugalima. Tik klasta ir melas, būdami bejėgiai prieš tiesą, reikalingi ginklų, kareivių ir kalėjimų, kad pratęstų savo niekingą viešpatavimą. Ir tai tik laikinai.

Teisėjas perskaitė liudytojų sąrašą ir padarė nutarimą: kalba liudytojais.

Pirmą iškvietė Joną Sadūną. Jis buvo tvirtas, kaip jo sesuo. Jis stengėsi kalbėti įtaigiai, tikėdamas, kad taip bus naudinga Nijolei. Atėjęs iš liudytojų kambario, jis nežinojo, kad Nijolė nuneigė teismo kompetenciją ją teisti.

Jonas Sadūnas tvirtino nieko, nič nieko nežinąs: jis nepastebėjęs priešvalstybinės savo sesers veiklos, jis neskaitęs “LKB kronikos,” nei tokią matęs. Apie kratos metu sulaikytus daiktus žinąs tikrai iš protokolo. Jis nežinąs, iš ko Nijolė gavo rašomąją mašinėlę.

Panašiai liudijo Regina Sadūnienė. Ji niekad nemačiusi Nijolės priešvalstybiniai veikiant. Ji niekad nebuvo gavusi iš teisiamosios priešvalstybinės literatūros.

—Ir “LKB kronikos?” —patikslino teisėjas.

—Ir tos kronikos, —tvirtai atkirto jauna moteris.

Vladas Sadūnas paliudijo, kad teisiamoji buvo jam davusi tris “LKB kronikos” numerius. Jis ketinęs juos perskaityti, visai nenumanydamas, kad tai draudžiama.

—Iš kur teisiamoji gavo “LKB kronika?” —paklausė teisėjas.

—Nežinau. Gal kas primetė?

—Ką dar siūlė teisiamoji skaityti? —paklausė prokuroras Bakučionis. Jis buvo pastatęs Vladą Sadūną kaltinimo liudytoju.

—Knygą “Simas,” —atsakė Vladas Sadūnas.

—Iš ko ji gavo “kronikas” ir “Simą?” —paklausė teisėjas.

—Nežinau, —atsakė pasimetęs liudytojas.

—Ar tai tie patys leidiniai? —paklausė prokuroras, pakėlęs nuo savo piupitro kratos metu paimitus leidinius.

—Atrodo, —buvo atsakymas.

—Ar rašomoji mašinėlė priklausė Nijolei Sadūnaitei? —tardė prokuroras.

—Nežinau, —atsakė Vladas Sadūnas.

—Ar tikrai nežinai?

—Tikrai nežinau, —sekė atsakymas.

—Ar turi klausimų liudytojams? —paklausė teisėjas, pasukęs veidą į Sadūnaite.

—Neturiu, —atkiro Sadūnaite.

Kada baigė liudyti Regina Sadūnienė ir jos vyras Vladas, sargybiniai išvedė juos iš posėdžio kambario ir patalpino liudytojų patalpoje, Nijolė garsiai pasakė:

—Liudytojai turi teisę paliudijus pasilikti salėje iki bylos pabaigos.

—Tamstai neduotas leidimas kalbėti, —nukirto teisėjas.

—Jūs sauvaliaujate! Paskaitykite, kas parašyta teisenos knygoje. —Sadūnaite pakilo iš vietos, rodydama pirštu į knygą, kuri gulėjo ant teisėjo stalo.

—Neįžeidinėk teismo, —griežtai pasakė teisėjas, —liepsiu išvesti iš salės ir baigsime procesą už akių. Sekantis liudytojas...

Liudytoja Bronė Kibickaitė visiškai nuneigė kaltinamojo akto užuominą, kad Nijolė Sadūnaite daug žinanti apie brošiūrą “Patarimai, kaip laikytis tardymo metu” ir todėl mokanti sabotuoti teisingumo procesą.

—Niekad nemačiau pas Nijolę tos brošiūros, —pareiškė Kibickaitė.

Teisėjas sarkastiškai šyptelėjo ir nuvertindamas Kibickaitės liudijimą, paklausė:

—Judvi, kaip geros draugės, tur būt ir į bažnyčią skubate?

—Tas klausimas su byla nesiriša, —atkiro Kibickaitė

—Jeigu teismas klausia, privalu atsakyti.

Staiga prabilo teisiamoji:

—Jūs neturite teisės apie tai klausti, tikėjimas yra individualus dalykas ir konstitucijos neneigiamas.

Saulės šviesa, kvadratais kritusi ant grindų, pradėjo slinkti šonan. Šviesus takas siaurėjo, kol visai pranyko. Po vidudienio kambaryje įsigalėjo blankumas, nes saulė nebeįstengė pro langus žiūrėti ir sekti teismo darbą.

Vienas po kito liudijo prokuroro liudytojai mokyklos vedėjas Povilaitis ir jo vedamos mokyklos mokytoja Šlimaitė. Abu liudytojai tvirtino, kad “LKB kronikos” žinios apie Kašūčių mokyklos epizodą iškreiptos, kad tai yra tarybinės švietimo sistemos šmeižimas. Povilaitis nedraudęs mokiniams palydėti jų mirusių draugą į kapus, Jis nemušęs mokinių krumpliais ir nerėkęs ant jų: “jeigu buvai bažnyčioje, esi išsigimėlis!” Švietimo ministerija gavo prieš jį skundą, skundai buvo patikrinti ir rasti nepagrįstais. Liudytojas Povilaitis buvo sumanus prokuratūros talkininkas.

Mokytoja Šlimaitė patvirtino savo direktoriaus teiginį.

—Reiškia, žinia apie Kašūčių mokyklą, patalpintoji “LKB kronikoje,” buvo mokyklos šmeižtas? —paklausė prokuroras Bakučionis.

—Taip, —atsakė Povilaitis.

—Reiškia ta žinia yra tarybinės santvarkos šmeižtas? —paklausė prokuroras.

—Taip, be abejo, —norai pritarė direktorius Povilaitis.

Nijolės Sadūnaite liudytojas, kurio konfliktą su mokykla Nijolė pastebėjo “LKB kronikoje”, iš tolimo Skuodo atgabentas Kušleikis, žemaičiuodamas paliudijo, kad mokytojas Macijauskas buvo uždaręs jo sūnų mokytojų kambarį, kišo plunksnakotį pasirašyti įstoimo į komjaunimą anketą.

—Kas gi vaiką atkalbinėjo stoti į komjaunimą? —paklausė teisėjas.

—O iš kur aš žinosiu? —atkiro tėvas.

—Ar turi anketą, kurios sūnus nepasirašė, —paklausė prokuroras.

—O iš kur aš tokią turėsiu? —nustebo Kušleikis. —Kada atėjau ir pasiskundžiau, mokytojai mane aprėkė: esą, mano vaiką galį manę neklausyti. Tai reiškia, jie sau, o tėvai sau.

—Reiškia, nepatarei savo vaikui vengti komjaunimo?

—Nepatariau.

—Ir nepatarei vaikui stoti į komjaunimą.

—Ir to nepatariau.

—Dėl to ir vaikas neklaūžada, —išvedė teisėjas.

Kudriašovas atsisuko į Sadūnaite:

—Ką tamsta pasakysi, išgirdusi prokuroro liudytojų parodymus?

—Noriu jums pasakyti, —norai pasakė teisiamoji, —kad visus myliu kaip savo brolius ir seseris. Jei reikėtų, nesvyruodama atiduočiau už kiekvieną savo gyvybę. Tenka sakyti jums į akis skaudžią tiesą. Sakoma, kad teisę peikti ir barti turi tik tas, kuris myli. Pasinaudodama ta teise ir kreipiuosi į jus. “Lietuvių katalikų bažnyčios kronikos” rėmėjai myli žmones, todėl kovoja už jų laisvę...

Sadūnaite kalbėjo apie pusvalandį. Ji dėstė savo pažiūras į laisvę, į aukojimąsi. Nusakiusi savo “credo,” ji pradėjo vaizduoti tardytojų brutalumą ir nuolatinį jų grąsinimus psichiatrine ligonine. Ji išvardino tardytojus, suminėdama jų bauginančius posakius.

Teisėjas Kudriašovas leido jai pasisakyti. Nagrinėdamas bylą, jis galvojo, kad Sadūnaitei pritrūks žodžių. Gi auditorija vis savi žmonės. Leidimas išsakyti buvo priemonė nuvarginti Sadūnaite, nuginkluoti ją.

Sadūnaite atrodė kaip augalas, išdygęs pogrindyje, pražydes kraupiu žiedu—peleninės spalvos veidu. Bekalbėdama, ji vis giliau grimzdo savin, išplėsdama iš savęs dešimtį mėnesių nokusias mintis. Jai atrodė, ji vadovauja teismo posėdžiui. Ją valdė polėkiška dvasia—vydūniškas išgyvenimas: “kalėjimas-laisvė-iimas.” Jos veidai pradėjo rausvėti, sužerėjo jos šviesios akys. Būdingas jos dailių lūpų lūžis atrodė ironijos simboliu.

Vos ji sėdo suolan pavargusi, persmelkta siaubingo pojūčio, kad kalbėjusi sienoms, prokuroras Bakučionis, narsiu, metaliniu balsu pradėjo savo neilgą kalbą.

Jis laikė kaltinimą įrodytą. Jo kalbos lakoniškumas turėjo rodyti, kad byloje nėra reikalo ieškoti visokių “juridinių plonybių,” kaip anksčiau jis pats sakė Sadūnaitei. Kaltė yra įrodyta ne vien tik kaltės įrodymo daiktais, kurie patiekti teismui, bet ir chaotišku teisiamosios įžūlumu. Jos socialinė kilmė išugdė gilią neapykantą tarybinei santvarkai. Ji šmeižė tarybinę santvarką. Ji šmeižė sumaniai, gudriai ir taip veikė ilgą laiką. Priešvalstybinis veikimas įrodytas.

Prokuroras Bakučionis siūlė nubausti Nijolę Sadūnaite ketveriais griežto režimo stovyklos metais. Jeigu tą bausmę ji atliks pavyzdinčiai, penkeriais metais priverstinio apgyvendinimo už LTSR sienų.

Ir prokuroras, ir teisėjas, ir tardytojai gerai žinojo, kad niekad negalima ketverių metų bausmę “pavyzdinčiai” atlikti per ketverius metus. Žodis “pavyzdinčiai” reiškė įtakojimą didinti bausmės laiką vis papildomai, už įvairius kalėjimo ar stovyklos drausmės prasižengimus. Sumani griežto lagerio administracija iš ketverių bausmės metų nesunkiai sulipdys dešimtį kalnimo metų.

PASKUTINIS NIJOLĖS SADŪNAITĖS ŽODIS

Teisėjas paskelbė teismo posėdį pradėtą. Jo balse buvo nasitenkinimas, net tykus linksmumas. Prieš akis buvo savaitgalis, o kantrybės reikalavusi byla atvilkta prie galo.

Kaip ir per visas teismo dienas, baigiamajame posėdyje salėje tebuvo keli saugumo darbuotojai, prokuroras, šeši šautuvais ir durtuvais ginkluoti sargybiniai.

Ileido dar parbloškta Joną Sadūną, o Vladas ir Regina Sadūnai buvo teismo koridoriuje. Ten pat liko Bronė Kibickaitė ir skuodiškis Kušleikis. Koridoriuje buvo dar keli civiliai apsirėngę vyriškiai, todėl Sadūnai, Kibickaitė ir Kušleikis tylėdami vaikščiojo koridoriais ar palangėn atsirėmę stebėjo asfaltu dengtą pravažiavimą.

Keli suolai, skirti publikai teismo kambaryje, buvo tušti.

Ir vėl saulė pylė kambarin savo spindinčias strėles.. Ir vėl šviesus takelis gulėjo tarp suolų ir grotelių.

Mažytė buvo auditorija, ir išskyrus Joną Sadūną, labai atšiauri Nijolei Sadūnaitei.

Atlikęs posėdžio atidarymo apeigas teisėjas suteikė teisiamajai paskutinį gynimosi žodį.

Sadūnaite atsistojo. Greta dviejų sargybinių, stovinčių jos suolo galuose, moteris atrodė menkakūnė, traputė. Stebino gi keistas laimės švytesys jos žvilgsny, nutvieskęs jos liesą, dailių

Danguolė Sadūnaitė teisme kaip dailininkė ses. Mercedes įsivaizdavo

Nijolė Sadunaite was arrested in August 1974 and sentenced to three years for possession of a Catholic Chronicle.

—From a drawing by Sister Mercedes

bruožų veidą. Ji buvo nepaprasta, įdvasinta, tarytum realybės nematanti, o reginti savo susikurtą mirazą.

—Ši diena yra laimingiausia mano gyvenime, —prabilo Sadūnaitė. —Aš esu teisiama už "Lietuvių katalikų bažnyčios kroniką," kuri kovoja prieš fizinę ir dvasinę tironiją. Reiškia, aš esu teisiama už meilę žmonėms.

Jos balsas skambėjo melodिंगai, sustojimai ties taškais ir kableliais teikė kalbai banguojantį ritmą.

—Kas gali būti gyvenime svarbiau, kaip mylėti žmones, jų laisvę ir garbę? Meilė žmonėms—visų didžiausioji meilė, o kovoti už žmonių teises—gražiausioji meilės daina. Tegu ji skamba visų širdyse, tegu niekados nenutyla! Man atiteko pavydėtina dalis, garbinga lemtis—ne tik kovoti už žmonių teises ir teisingumą, bet ir laukti nuteisimo.

Teisėjas Kudriašovas ir prokuroras Bakučionis, kaip susitarę, pažūrėjo į Sadūnaitę. Ką kalba ji apie bausmę? Sprendimas dar nepaskelbtas. Sadūnaitė sugavo tą susižvalgymo akimirką. Argi galima galvoti apie laisvę šio teismo sienose? Ji tarė tvirtai ir iškilingai:

—Mano bausmė bus mano triumfas!

Visagalintis, vydušiškas "kalėjimas-laisvėjimas" ir tas jaukus, kilnus, vidinis "credo," kuris kalinimo mėnesiais tapo kristaliniai skaidrus, tęskė į sąmonę kaip vėjo gūsis į sklindančios žuvėdros sparnus, keldamas paukštį vis aukštin, vis aukštin.

—Gaila man, kad mažai spėjau dėl žmonių pasidaruoti. Su džiaugsmu eisiu į vergiją dėl kitų laisvės. Sutinku mirti, kad kiti gyventų. Šiandiena aš atsistoju šalia amžinos Tiesos, Jėzaus Kristaus ir prisimeu jo ketvirtąjį palaiminimą: palaiminti, kurie trokšta teisybės, nes jie bus pasotinti.

Kalėjime sukurto eilėraščio strofų pradėjo skambėti mintys ir ji padeklamavo savo kūrinėlį.

Dar kelias mintis ji turi jiems pasakyti. Ir ji laikė stebuklu, kad jai netrūkdo kalbėti.

—Blogį turime griežtai smerkti, bet žmogų ir sunkiai klystantį privalom mylėti. To galima išmokyti tik Jėzaus Kristaus mokykloje, kuri visiems yra vienintelė Tiesa, ir Kelias, ir Gyvenimas. Teateinie, gerasis Jėzau, Tavo karalystė į mūsų sielas.

Ji saldžiai nusišypsojo —kaip gera kalbėti apie meilę žmonėms.

—Iš šio teismo noriu aš prašyti, kad išleistumėte į laisvę iš kalėjimų ir lagerių, ir iš psichiatrinių internavimų, visus žmones, kurie kovojo už žmonių teises ir už teisingumą. Tuo įrodysite savo gerą valią. Tai būtų gražus indėlis, kad gyvenime būtų daugiau darnos ir gėrio. Šūkis "žmogus žmogui brolis" taptų tikrove...

Sadūnaitė nutilo. Paskutinis sakiny susivėpėjo toks švelnus, tokio melodingo skambesio, taip išiskverbiantis į jautrumą, kad atrodė saulės šviesos skeveldra. Atrodė tą akimirką Nijolė Sadūnaitė durstelėjo pirštu į saulėtą langą ir sušuko: žiūrėkite, žmonės, kokia gi puiki saulė! žiūrėkite, žmonės, kokia gi jauki ši vasaros diena! Ir vėjas, ir tamprūs, apvalainiai debesiukai, ir vešli lapija, ir paukščiai, ir jaukus jų erzelis sodų, skverų, gazonų erdmėj...

Taip jau būna, kada glostanti melodija nutyla, o vis ji tebeskamba, vis giliau smelkiasi sąmonėn ir mirazą paverčia tikrove.

Visi, išskyrus du sargybinius, žiūrėjo į Sadūnaitės veidą. Saulės šviesos atspindyje buvo matyti jos veidas... džiaugsmą! Ar tebetiki išteisinimu? Ar ji išgars trafaletinį kiekvieno teisiamosio posakį "prašau manęs pasigailėti?"

To posakio Nijolė neištarė. To posakio jos minty nebuvo. Ji atsisėdo. Visus saugumiečius nustebinęs savęs atsižadėjimo šypsnyis ir džiaugsmo švytesys palengva gėso ant jos lūpų ir jos žvilgsnyje. Prieš teismo auditoriją, prieš saugumiečius, jų pasitenkinimui, buvo kalinimo mėnesiais nualintos moters veidas.

Taip geriau, taip paprasčiau, taip turi būti —pagalvojo kiekvienas saugumo darbuotojas. Kaliniai neturi teisės šypsotis. Jeigu kaliniai šypsosi, kažin kas bloga teismoje. Tikybininkai neturi teisės demonstruoti savo egstazę.

—Sprendimas bus paskelbtas sekančiame posėdyje, —pasakė teisėjas.

BYLOS BAIGMĖ

Paskutinis tos bylos posėdis buvo po piet. Vėl mažytė patalpa buvo apytuštė. Tie patys keli saugumo darbuotojai. Šautuvas ginkluoti sargybiniai, apstoję duris, sustoję koridoriuje. Į posėdį įleido Joną Sadūną, bet Vladas ir Regina Sadūnai, Bronė Kibickaitė ir skuodiškis Kušleikis laukė teismo sprendimo už durų, koridoriuje.

Saulės kaskadų nebebuvo. Patalpą slėgė niūrumas.

Visiems atsistojus, teisėjas Kudriašovas paskelbė sprendimą tarybinės liaudies vardu.

—LTSR pilietė Nijolė Sadūnaitė, kaltinta pagal LTSR Baudžiamojo kodekso 68-ąjį straipsnį, pirmąją to straipsnio padalą, už "Lietuvių katalikų bažnyčios kronikos" dauginimą ir platinimą, pripažinta kalta.

Saugumo darbuotojai pradėjo ploti. Pliauškesys reiškė tarybinės liaudies pasitenkinimą. Kelių vyrų pliauškesys buvo staugus ir skystas.

Teisėjas dėstė:

—Ji baudžiama laisvės atėmimu trejiems metams, atliekant bausmę griežto režimo lageryje, o bausmę atlikusi, trejiems metams apgyvendinama jai nurodytoje vietoje. Rašomoji mašinėlė konfiskuojama. Kiti kaltės įrodymo daiktai tuč tuojau sunaikinami.

Saugumiečiai ir Jonas Sadūnas smalsiai įbedė akis į Nijolės veidą. Kaip ji reaguos: prakeiks, maldaus, verks?

Nijolė pakilo iš vietos. Kambary buvo niūru, o, atrodė, jos akys ir jos veidas vėl švyti, kaip jos žodžio metu.

Su nuovylos karteliu, su paniekos suskardėjimu, ji paklausė:

—Kodėl taip mažai mane nubaudėte?

[Pabaiga]

DAILININKĖ ERDVĖSE, GIMTOJE ŽEMĖJE IR TOLIMUOSE KRAŠTUOSE

Čiurlionio galerijoje, Čikagoje, beveik kas savaitę vyksta mūsų dailininkų meno parodos. Jos labai įvairios savo tematikomis ir braižu — nuo realizmo iki absoliutaus abstrakto. Džiugu, kad dailininkų gretos neretėja, o priešingai, į jas rikiuojasi nauji, jauni dailininkai.

Tačiau kiekvieną meno parodą čikagiškiai sutinka su dėmesiu ir ieško ko nors naujo, dar nematyto.

Su išskirtinai įdomia kūryba į Čiurlionio meno galeriją atėjo jau gerokai mums pažįstama, kūrybinga dailininkė Magdalena Birutė Stankūnienė, ir jos kūryba gėrėjomės š. m. kovo mėn. 18-27 dienomis suruoštoje parodoje.

Žiūrovo dėmesį pagauna didelio formato egzotiškų gėlių ciklas. Dailininkė mėgsta keliauti. Ji stebėjo gėlių pasaulį nuo Viduržemio jūros iki Meksikos, neaplenkdama Tolumų Rytų. Ir šių kraštų gėlių ir vaismedžių žiedus visame grožyje ji

atskleidė drobėje.

Ją stebino kelionės į mėnulį, ji skrydžius stebėjo, jais gyveno, ir šis modernusis technikos pasaulis dailininkės įamžintas triptikuose.

Bet nuoširdžiausiai dailininkė gyvena savo tėvynės ilgesiu. Ji jaunutėlė paliko tėviškės namus, gimtąjį kraštą, tačiau širdyje jai išliko gyvi ano meto gražūs, išgyventi vaizdai. Ji sugrįžta cikluose Dvylika mėnesių ir Moterų darbai.

Grafikos kūrinuose ji nuoširdžiai ir įmantriai išsako moterų atliekamus įvairius metų laikais darbus. Žvelgdama į piūtį, vandenėlį iš šulinio besemenčią, drobules sode bebalinančias, linus bebraukiančias, beverpiančias, lopšelių besupančias moteris, nejučiomis širdyje išgyveni mielą tėvynės prisiminimą, nuoširdžiai darbščią lietuvių moterį. Ir grafikoje įamžinti Lietuvoje žmonių dirbami darbai žiūrovą verčia giliau susimąstyti, parymoti ir pagyventi

M. B. Stankūnienė
Banau žydėjimas, alyvinis
V. Noreikos nuotr.

Banana trees in bloom, oil, by
Mrs. M. B. Stankunas.

M. B. Stankūnienė **Linamynė**
Grafika
V. Noreikos nuotr.

Processing of linen, graphic by
Mrs. M. B. Stankunas.

drauge su dailininke tėvynės prisiminimais.

Apskritai, dailininkės M. B. Stankūnienės meno paroda įdomi, tiek spalvomis, tiek technika, tiek ir tematika.

Dailininkė gimusi Lietuvoje, meno mokslus baigė Anglijoje, London St. Martins Academy, studijas tęsė Art Institute Chicagoje ir Bogen College. Baigusi studijas Academy of Fine Arts, grafikos techniką gilino mūsų žymaus grafiko Viktoro Petravičiaus studijoje.

Yra suruošusi visą eilę parodų ne tik Čikagoje, bet ir kitose lietuvių kolonijose.

Jurgis Janušaitis

GRAŽIOS DOVANOS

Tik ką gauta siunta lietuviškų kopolytėlių, kurių kainos nuo \$20 iki \$40.

Taip pat LD knygyne galite gauti lietuviškų lėlių, audinių ir kitokių suvenyrų.

Prašome užėti į įstaigą arba pasiteirauti laišku apie kainas.

K N Y G O S

Migelis Unamuno, **Vienos aistros istorija**. Romanas. Vertė P. Gaučys. Kalbą žiūrėjo P. Razminas. Viršelis V. Virkau. Spaudė M. Morkūno sp. Chicagoje. Išleido "Rūta". 160 psl., 1977. Kaina nepažymėta.

JAV Liet. Bendruomenė išleido naują knygą **100 žaidimų dideliems ir mažiems**. Kaina \$2.

Mielas skaitytojau,

ar turi knygą "Amerikos Lietuvių Vardynas"? Tai lietuviškas Who's Who, apimamas daugelį lietuvių veikėjų — politikų, visuomenininkų, rašytojų, kompozitorių ir kt. senosios išeivijos ir naujųjų ateivių. Knygai įvado žodis parašytas prof. K. Pakšto.

Yra likę tik keletas egz. Pirmiems atsiliepusiems pirmenybė!

Knyga 280 psl, kaina \$3.00.

Galima gauti pas leidėją:

"Lietuvių Dienos", 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90029.

PETRO MELNIKO DEBIUTAS:

romanas "Debesys ir properšos"

Debiutines knygas mes įpratę matyti dažniausiai labai kuklias, nedrąsiai parašytas ir išvaizda niekuo nepasižyminčias. Šis "Lietuviškos Knygos Klubo" ("Draugo") leidinys yra meniškas, malonus paimti į rankas. Jau vien viršelis (juoda-balta-mėlyna) išskirtinai įdomus ir patrauklus; tai dail. V. Virkau kūryba. Knyga beveik 300 puslapių; veikėjų nedaug, bet vaizduojamieji charakteriai gana ryškiai užbrėžti, originalūs, nors priklauso jau plačiai mūsų literatūroje vaizduotų išblokštųjų iš savo žemės žmonių kategorijai. Kas autorius, kas Petras Melnikas? Ar tai koks pradedas rašyti jaunuolis?

Šios knygos autorius yra pilnai subrendęs žmogus, — architektas, dailininkas ir rašytojas. Paskutiniu metu jis plačiai bendradarbiaavo mūsų periodinėje spaudoje, ypatingai kultūriname "Draugo" priede. Daugiausia rašo literatūrinių svarstymų straipsnius; spausdino ir novelių. Architektūros studijas yra baigęs Romoje, Italijoje, o rašymo metodus studijavęs šiame kontinente; iš jo straipsnių matyti, kad yra plačiai apsiskaitęs. Knygos aplanke paminėta, kad jis taip pat domėjosi filosofija, muzika ir istorija. Šis plačių interesų ir gilios erudicijos žmogus, esą, parašęs jau keletą romanų, laukiančių leidėjų. Bet, štai, jau patrauklios knygos formoj — pirmoji Petro Melniko nemaža beletristinė apybraiža. Sakau "apybraiža", nes knygoje nerandam pažymėta "romanas". Tačiau šis Petro Melniko kūrinys galėtų būti pavadintas ir romanu, nes turi romano bruožų: plačią įvykių apimtį, keletą pakankamai ryškių veikėjų, tarp bėgančių įvykių (lyg pro traukinio langą — vaizdų) besipinančią intrigą ir — netikėtą užbaigą. Spėju, kad romanu autorius knygos nepavadino — iš kuklumo.

Knygą "Debesys ir properšos" atsivertus, jau nuo pirmųjų puslapių įsitraukiama į jos

orbitą ir taip greit neišslenka iš rankų: malonu skaityti ir dėl vaizdžių įvykių bei juos aprašomos lengvos kalbos, ir dėl taiklių dialogų, ir dėl netikėtų knygos veikėjų žingsnių. Apskritai, tai ne vien buitinė įvykių eilė, o įdomiai prieita prie Amerikos socialinės santvarkos charakterio, ypač — prie tam tikrų darboviečių sąrangos, kurioje daug psichologinių verpetų. Pačių pagrindinių herojų — Leono ir Grazianos — charakteriuose, lyg mėlynu siūlu, išpinta nostalgijos žymė, tokia charakteringa visiems išeiviams. Įdomu, kad Melnikas išvengia pigių sentimentų, dūsavių ir dejonijų; jo veikėjų nostalgija kitokia. Pavyzdžiui, Grazianos, eilinės italiukės, psichologiniai lūžiai — kaip tik savos žemės netekimo pagrindu. Jos kluptelėjimai šeimos gyvenime gal nebūtų ir įvykę (gražios, bet gana tvirtos moters), jei ne visą laiką juntamas lyg žemės netekimas po kojomis, kai ji išraunama iš Italijos kranto ir persodinama į ameriką. Leono nostalgija taip pat ryški ir savotiška, bet visas psichologinis knygos svoris palinksta į Grazianos pusę. Gal kad autoriaus vaizduojama su ypatinga šilima ir dėmesiu.

Debesuotas, varganas, sunkus išeivio gyvenimas, tarpais net atrodas betikslis ir bevilišius. Vaizduojami įvykiai atrodo tikri, įtikiną; tačiau jų niūrumą prašviesina autoriaus kai kur lengva ironija, vietomis fantazija, o vietomis — "carpe diem" filosofija. Užtat knygos pavadinimas gana tikslus: vaizduojami naujakurio gyvenimo debesys ir giedresnių dienų properšos. Veikėjų pilnakraujškumui stinga vaizdų iš jų santykių su kitais savo žemę praradusiais žmonėmis. Kartais knygoje rodosi, lyg Leonas ir Graziana būtų pavieniai individai, tartum iškritę iš dangaus, priklausą išimtinai tik vienas antram, ironiškai — net ir vienas antram nebeprisiklausą — knygos gale, nors dar tebeegzistuoja greta vienas kito.).

Lengvai ir greitai šį P. Melniko debiutą peskaičius, ima noras daugiau to paties au-

toriaus išspausdintų knygų pamatyti; yra vilties, kad kitos jo knygos bus dar įdomesnės.

Skaitytojas, manau, sutiks, kad ši knyga kitokia, negu daugelis išeiviškų romanų ir novelių; ir gal tai ir bus Petro Melniko viena didžiausių stiprybių ir įdomybių — originalumas.

Alė Rūta

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Karys, pasaulio liet. karių-veteranų mėnesinis žurnalas, Nr. 4, balandžio mėn. Red. Z. Raulinaitis. Su atskiru skyriaus šauliams "Tremties trimitas", kurį redaguoja S. Kaulienė. Metinė prenumerata \$10.

Medicina, pasaulio lietuvių gydytojų sąjungos žurnalas, Nr. 1. Vyr. red. Kazys Pemkus, M.D. Leidžiamas 3 kartus į metus, prenumerata: \$10.

Šiame numeryje įdomūs straipsniai: E. Gedgaudo, M.D. Automatinė tomografija; J. Kriaučiūno, M.D. Lipidai ir hiperlipidemija; K. Gudaičio, M.D. Amerikos ir Nepriklausomos Lietuvos gydytojų bendravimas ir kt.

M. M. Mykolaitytė-Slavenienė, **Putinas mano atsiminimuose**. Nidos knygų klubo leidinys, Nr. 99. 450 psl. Gausiai iliustruota. Kaina minkšt. viršeliais \$8.

Knygos recenziją žiūr. LD Nr. 5, gegužės mėn., 1977 m., 15 psl.

Eglutė, laikraštis vaikams. Vyr. red. ses. O. Mikailaitė. Nr. 5, gegužės mėn. Prenumerata \$7. metams.

Aidai, mėnesinis kultūros žurnalas, Nr. 4, balandžio mėn. Red. J. Girnius. Leidžia T. Pranciškonai Brooklyne. Pren. \$15.00.

Šiame numeryje Milašiaus poema, vertė A. Vaičiulaitis; A. Šimkaus straipsnis apie Stasį Šimkų ir Klaipėdos muzikos mokyklą; A. Gustaičio feljetonas ir kt.

Viltis, folkloro žurnalas anglų k. Nr. 1. Redaguoja ir leidžia Vyts F. Beliajus. Prenumerata \$7 metams.

Dail. M. B. Stankūnienės parodos atidarymo metu. Iš kairės: Jonas Kelečius, Vanda Balukienė, Vladas Vaitiekūnas, Irena Šimkienė, Bronius Murinas, Magdalena B. Stankūnienė, Vladas Vaičiaitis, Vanda

Aleknienė, Vladas Vijeikis, Giedrė Žumbakienė, Petras Aleksa.

The opening of an exhibition of M. B. Stankunienės' paintings. Pictured, from left to right, Jonas Ke-

lečius, Vanda Balukiene, Vladas Vaitiekunas, Irena Simkiene, Bronius Murinas, Magdalena Stankunienė, Vladas Vaicaitis, Vanda Alekniene, Vladas Vijeikis, Giedre Zumbakiene and Petras Aleksa.

Lithuania Minor, — studijos apie Mažosios Lietuvos istoriją ir etnografiją. Redagavo Martinas Brakas. Išleido Lithuanian Research Institute, Inc., New York. Knyga gražiai išleista, iliustruota, su žemėlapiais, kietais viršeliais. 304 p. Kaina \$15. Gaunama "L. Dienų" knygyne.

"LIETUVIAI AMERIKOS VAKARUOSE"

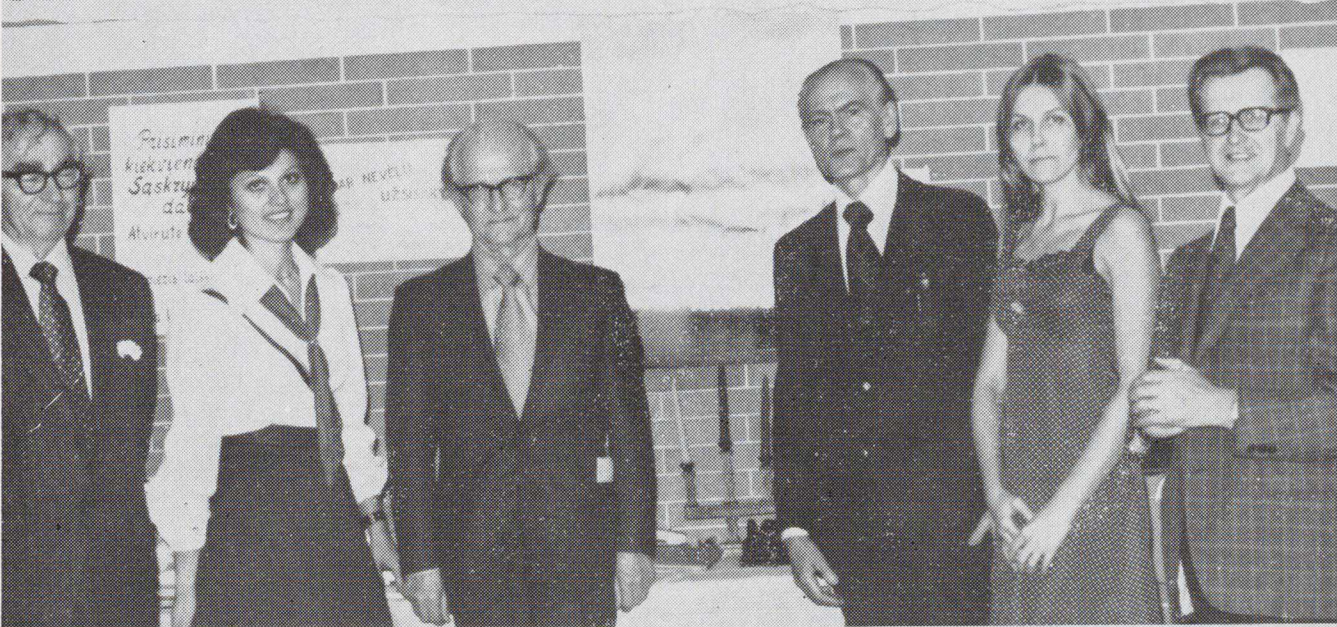
Siųskite metinę prenumeratą \$5.00

adresu:

"Lietuviai Amerikos Vakaruose"
4364 Sunset Bld., Los Angeles,
90029.

Galima LAV užsisakyti ir patelefonuojant — NO 4-2919.

Užsakykite LAV savo giminėms bei draugams, gyvenantiems rytinėse ir vidurio Amerikos valstybėse, tegu susipažįsta su mūsų veikla ir gyvenimu.

VIDURYJE —

Poetas Bern. Brazdžionis su kolegomis rašytojais ir skautais. Iš kairės: Bern. Brazdžionis, p. s. D. Orentaitė, rašyt. V. Kavaliūnas, poetas B. Auginas, dr. J. Kavaliūnaitė ir V. Rociūnas.

APAČIOJE — Jaunoji skautė Gelažytė įteikia svečiui poetui Brazdžioniui skautų dovaną: Lietuvos žemės žiupsnelį skautų darbo dėžutėje su tautine juostele.

Po vakaro poetas Brazdžionis pasirašė čia pat skaitytojų įsigytose jo knygos, tarp jų daugelyje "Pietų vėjelio" egzempliorių.

V. Bacevičiaus nuotraukos

Above: A convention in Cleveland this May of leaders of the Lithuanian Scout Association, was attended by representatives of both

its Sisterhood and Brotherhood. Contributors, guest were B. Brazdžionis of Vista, California, and the KANKLES instrumentalists of the local "Čiurlionis" Ensemble with their directors. In phot (l. to r.) are Rev. G. Kijanskas, S. T. and I. Kereliene (Scout leaders), B. Brazdžionis, Lile Milukiene (L.S.A. Council chairperson), V. Mikulskiene (of "Čiurlionis"), S. Miknaite (Scout chief) and A. Mikulskis (director of "Čiurlionis").

Middle: Poet B. Brazdžionis (1st from left) among colleagues, authors and scout leaders. Below: A delegate of the young girl scouts presents poet Bernardas Brazdžionis with a treasure, an ornamental box and national colored ribbon of their own make, with a clutch

POETAS BERNARDAS BRAZDŽIONIS SKAUTŲ SESERIJOS IR BROLIJOS SĄSKRYDYJE CLEVELANDE

VIRŠUJE — LSS seserijos ir brolijos vadovų sąskrydžio (1977.5.14-15) programoje buvo surengtas literatūros ir muzikos vakaras, kurio programą atliko poetas Bern. Brazdžionis, skaitęs savo poezijos, ir "Čiurlionio" kanklininkės, vadovaujamos O. Mikulskienės.

Iš kairės: ps. kun. G. Kijauskas, SJ, vyr. skt. I. Kerelienė, poetas Brazdžionis, LSS tarybos pirm. v. sk. L. Milukienė, kanklininkių vadovė O. Mikulskienė, vyr. skn. S. Miknaitė ir "Čiurlionio" ans. vadovas A. Mikulskis.

J. Gliuda vėl laureatas — Valančiaus temos konkurse.

KONKURSE VYSK. VALANČIAUS TEMA paskirta tik viena premija

Lietuvių Rašytojų Draugija buvo paskelbusi konkursą vysk. Valančiaus tema. Konkursas apėmė romaną, dramą ir novelę. Romanui — \$1000 premija, dramai — \$500, novelei — \$250.

Atsiųsta 8 rankraščiai: vienas romanas, dvi dramos ir penkios novelės.

Vertinimo komisiją sudarė: H. Kačinskas, A. Staknienė, V. Volertas, L. Žitkevičius; dr. J. Girnius buvo dr. Jono Lenktaičio, mecenato, atstovas.

Komisija posėdžiavo gegužės 14 d. Kultūros Židinio bibliotekoje. Pirmininku išrinktas V. Volertas, sekretorium — L. Žitkevičius. Dr. J. Girnius posėdy nedalyvavo, su juo susisiekti telefonu.

Už romaną nei už dramą premijos nepaskirtos. Už novelę balsų dauguma paskirta premija "Vyskupo šešėlyje", pasirašytai P. Rugsėjo slapyvardžiu. Atidarius voką, paaiškėjo, kad autorius yra Jurgis Gliuda.

Rašytojas J. Gliuda yra nuolatinis LD žurnalo bendradarbis. Savo mielą ir uolų bendradarbį ta proga nuoširdžiai sveikiname.

MOTERYS OKUPUOTOJE LIETUVOJE

Dirbančių procentas didėja

Sovietinė statistika suteikia žinių apie moteris okup. Lietuvoje. Maskvoje leidžiamas "Vestnik Statistiki" 1977 m., nr 1, rašo, kad 1976 m. pradžioje Lietuvoj buvo 3,300,000 gyventojų. Iš jų 1,755,000 moterų, t. y. 53% iš visų gyventojų.

1975 ir 1976 m. visame dirbančiųjų asmenų skaičiuje (vyrų ir moterų) moterų buvo 51%. Šis procentas auga, nes 1940 m. dirbančiųjų moterų buvo 30%, 1950 — 38%, 1960 m. — 43%, o 1970 — 49%. (E.)

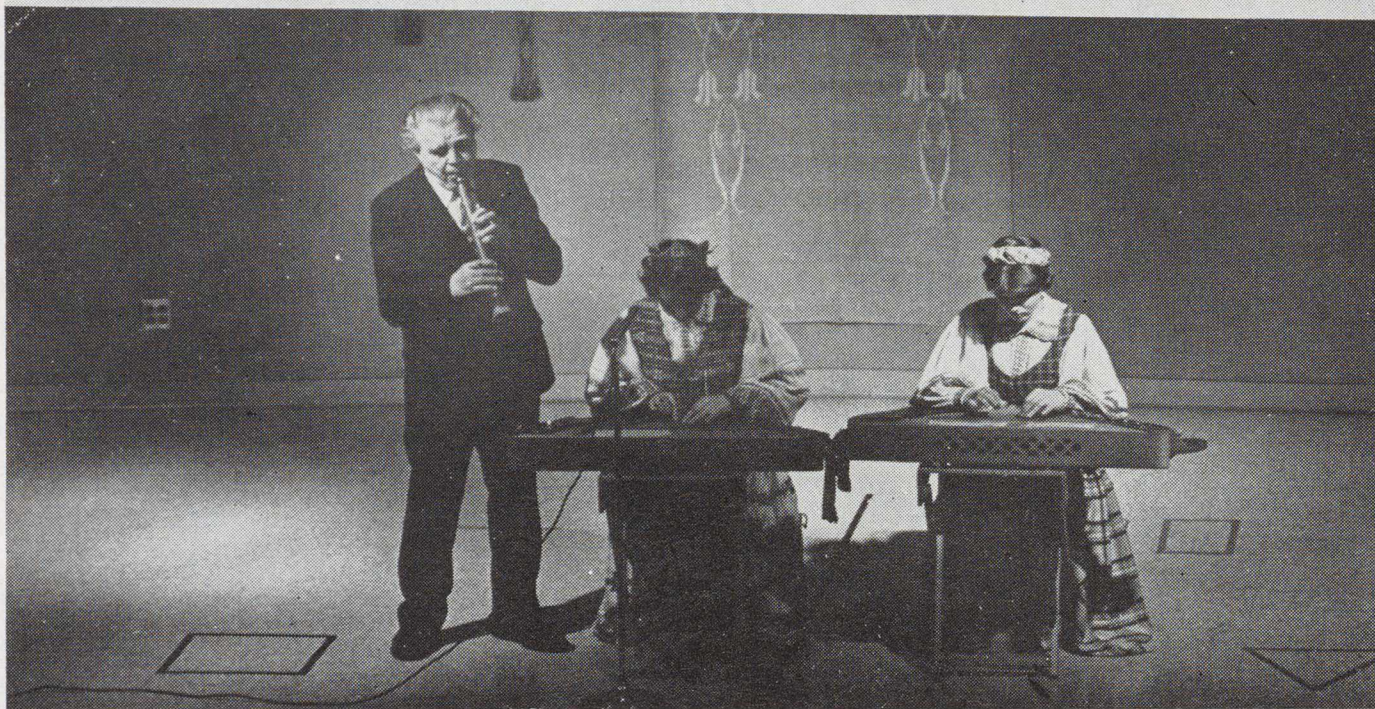
Ką moterys dirba?

Pavarčius ok. Lietuvos spaudą matyti, kad beveik visose gyvenimo srityse moterys ne tik pasivijo, bet ir pralenkė vyrus. Štai "Kommunistas", Nr. 3, apie Lietuvos moteris duoda tokių duomenų.

Sveikatos apsaugos, kūno kultūros ir socialinio aprūpinimo įstaigose bei organizacijose moterų yra 83%, prekybos, visuomeninio maitinimo, materialinio-techninio tiekimo ir realizavimo, paruošų, švietimo ir kultūros įstaigose bei organizacijose — 77%, kredito ir valstybinio draudimo įstaigose — 81%, ryšiuose — 68%, valstybės ir ūkinio valdymo aparate bei kooperatyvinėse ir visuomeninėse organizacijose — 65% visų darbininkų ir tarnautojų.

Pramonėje moterys sudaro 51%. Net statybos darbuose jų yra 16%, o transporte 23%. Daugiau kaip 48% pramonės įmonių vadovų yra moterys.

Aukštosiose mokyklose 53-54% studentų yra moterys, o technikuose — 50%.

VIRŠUJE — Racine, Wis., lietuvių moterų klubo kvartetas: Nekrošienė, Petrušaitienė, Tamulėnienė ir Kažemėkaitienė; akomp. Klei-notaitė.

VIDURYJE — Tautinių šokių grupių bendras pasirodymas.

APACIOJE — Balys Pakštas groja rageliu, o dukterys E. ir R. Pakštaitės akomponuoja kanklėmis.

Top: Quartet of the Lithuanian Women's Club in Racine, Wisconsin.

Center: Joint performance of the individual groups of Lithuanian folk dance artists.

Bottom: Balys Pakstas piping a horn accompanied by his daughter playing the kankles.

Photo by Milwaukee Public Museum

V. Janušonis, vykdomojo komiteto pirmininkas bei programos vedėjas ir R. Šoliūnaitė, tautiniams šokiams grojusi akordeonu.

V. Janusonis, program director and committee chairman, and R. Saliunaite provide accordion accompaniment for the folk dance artists.

Iš viso liaudies ūkyje dirbančių specialistų tarpe moterys sudaro 61%.

Daugiausia moterų su aukštuoju mokslu yra prekių žinovų tarpe — 97%, pedagogų ir kultūros-švietimo darbuotojų — 74%, gydytojų — 72%, ekonomistų — 67%, agronomų, veterinarijų, miškininkų — 40%, inžinierių — 31%.

Su specialiu viduriniu mokslu daugiausia moterų dirba sveikatos apsaugos srityje — 98%, prekių žinovų — 94%, pedagogų, bibliotekininkų — 91% agronomų, felčerių, zootechnikų — 56%.

Mokslininkų tarpe moterų yra 38%. Mokslo daktarų laipsnius turi 15%, mokslo kandidatų — 28%.

Aukščiausios Tarybos deputatų Lietuvoje 34% yra moterys.

Iš viso Lietuvoje moterų yra 200 tūkstančių daugiau, negu vyrų. Jos sudaro 53% visų gyventojų.

Gimsta daugiau berniukų, bet sulaukus 20-24 metų, moterų skaičius jau viršija vyrų.

Turint galvoj toki didelį procentą dirbančių moterų, kyla klausimas, ką veikia vyrai?

RIMAS PAS KĘSTUTĮ

Knygutės “Rimas pas Kęstutį” turinys:

Gyveno kartą Amerikos lietuviukas, vardu Rimas.

Vieną naktį jo kambaryje pasirodė nykštukas ir pasiūlė Rimui skristi į Trakų pilį, pas Kęstutį.

Rimas labai apsidžiaugė, ir juodu išskrido ant pūkuoto debesėlio į Lietuvą.

Ir ne tik į Lietuvą, bet ir į Lietuvos praeitį.

Trakuose Rimas susitiko su kunigaikščiu Kęstučiu, jo sūnum Vytautu, jo mamyte Birute ir kt.

Įdomi kelionė, drąsi fantazija!

Kas nenorėtų tokioje kelionėje dalyvauti?

“Kur skridai, ten patekai:
Aš Kęstutis. Čia Trakai.”

Knygutė iliustruota lėlių foto nuotraukomis. Lėlėms — kunigaiščiui Kęstučiui, kunigaikštienei Birutei, jaunam Vytautui, Rimui ir kitiems poemos asmenims drabužius siuvo pati pasakojimo autorė B. Pūkelevičiūtė, jų foto nuotraukas darė kun. A. Kezys.

Grafiškus piešinius darė ir knygos apipavidalinimą prižiūrėjo K. Veselka.

Visų B. Pūkelevičiūtės mažiesiems parašytų knygelių turinys įdomus, nekasdieniškas: peiliukai, plaštakės, daržovės, skraidantis paršiukas, žuvytės — tai veikėjai, kurie įsimena ir ilgam išlieka atmintyje neužmirštami. Dar prieš knygelių išleidimą mažasis skaitytojas, tada gal dar ne nemokėjęs skaityti, jau buvo gerai pažįstamas su nepaprastu paršiuku, panorėjusiu būti lakūnu, su personifikuotomis daržovėmis iš puikių plokštelių, kurios sutirpo kaip cukrus. Jau anie pirmieji Pūkelevičiūtės

“Labą dieną tau, Birute!
Tu gražesnė už saulutę...”

pasakojimai buvo gausūs draminiu elementu, pilni veiksmo, monologų, dialogų, “charakterių”, bet pastarasis “pasakiškas nuotykis”, kaip jį autorė pavadino, yra jau grynas vaidinimas. Jis perskirtas į du “veiksmus”: Kelionė ir Trakuose, turi “veikėjus”: Rimą, nykštuką Barzduką, Kęstutį, Birutę, Vytautą; kaip veikėjas pažymėtas ir Mėnulis keliuose puslapiuose, bet jis lieka tik mimo vaidmenyje.

Kelionė į Trakus nėra vien paprasta kelionė, tai grįžimas į šešių šimtų metų praeitį, kai gyveno Kęstutis, o Vytautas dar buvo toks pat mažas berniukas, kaip ir Rimas. Šioji drąsi (ir labai originali) autorės fantazija gali imponuoti ne tik mažąjį skaitytoją, bet ir mažųjų teatro režisierių. Pasakojimas parašytas eilėmis — sklandžiu, gyvu ritmu, įvairiais rimais; įterptos kelios dainelės, kurios taip ir prašosi dainuojamos:

Pučia vėjas, žemė sukas,
Plaukia mažas debesiukas...
Mudu skrendam per Atlantą,
Greit pasieksim kitą krantą...

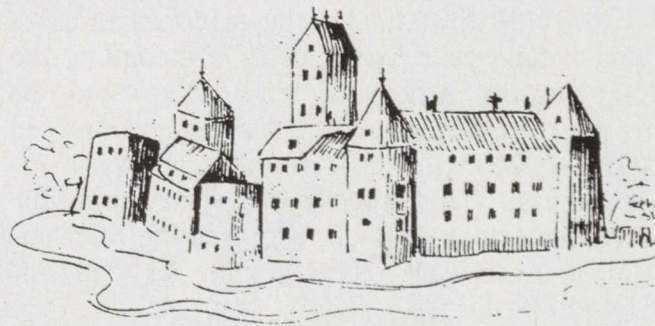
B. Pūkelevičiūtės, talentingos rašytojos nepasididžiavimas ir atėjimas į “vaikų literatūrą” yra labai džiuginantis ir naudingas. Jos tada gal dar ne nemokėjęs skaityti, jau buvo geras literatūrinis skonis, jos meninė nuovoka ir rimtas “atsinešimas” į šią “mažąją”, bet labai reikalingą literatūrą, neturi sau lygaus konkurento dabartinėje išeivijos knygų panorama.

● Iliustrations from children book “Rimas pas Kęstutį”.

Tad ir knygutės pabaigoje nykštuko žodžius norisi priimti kaip autorės pažadą jos laukiantiems skaitytojams:

Pasakėlė jau baigta. / Bet rankutę tik ištiesk, / Laukia pasaka kita. / Nes kiekvienas vaiko rytas / Pilnas laimės pažadų. / Kiekviena nauja diena — / Pasakėlė ir daina.

J. Br.

Trakų pilis / Castle of Trakai.

K. Veselkos piešinys

Iliustracijos iš Birutės Pūkelevičiūtės “Rimas pas Kęstutį” leidinio.

1. Rimas susipažįsta su Vytauto mamyte.
2. Trakuose Rimas susipažino su Kęstučiu.
3. Trakų pilies piešinys.

A. Solzhenitsyn talks to Consul A. Simutis about Soviet concentration camps, where he met Lithuanians. —Photo by C. Bikins

Aleksandras Solženicinas pasakoja Lietuvos generaliniam konsului Anicetui Simučiiui ir Helen Kulber (kairėje) apie sovietų kalėjimuo-

se sutiktus lietuvius, su kuriais jis artimai susidraugavęs; dešinėje vertėjas. Foto C. Bikins

Balts Appeal for America's Intervention At Belgrade Meet

Statement of Kazy Bobelis, M.D., Chairman of the Joint Baltic American Committee and National President of the Lithuanian American Council, Inc. to the Commission on Security and Cooperation in Europe Washington, D.C.

Mr. Chairman:

I am very grateful for the privilege of testifying before your Commission in behalf of the Joint Baltic American Committee and its member organizations, the Estonian American National Council, the American Latvian Association in the United States and the Lithuanian American Council, representing over one million Americans of Estonian, Latvian and Lithuanian descent.

I understand, Mr. Chairman, that as far as my testimony is concerned, this Commission is principally interested in the compliance by the Soviet Union with the provisions of Principle VII of the Helsinki Final Act of 1975 with special regard to the religious liberty and minority rights in the Baltic countries . . .

. . . After describing the formation in Moscow, the Ukraine and Lithuania of a Public in the Ukraine and in Lithuania of a Public Group to Promote Observance of the Helsinki Accords and after citing instances of the still continuing religious persecution in the Baltic States as well as an intensification of the pro-

cess of Russification there, Dr. Kazys Bobelis continued, verbatim:

If the status of the Baltic States as Soviet republics is leading to the annihilation of the Baltic nations, then the national rights of the Baltic peoples are being violated. Consequently, I wish to discuss briefly a few provisions of the other Principles of the Final Act as they may apply to the Baltic peoples.

In Principle III of the Final Act the participating States declare that they "regard as inviolable all one another's frontiers as well as the frontiers of all States in Europe . . ."

I submit that the phrase "all States in Europe" must also include the Baltic States, because Albania was the only other European State not participating in the Conference on Security and Cooperation in Europe.

In other words, in the light of the Final Act, the Baltic States must be considered as still legally existing States in Europe, which should not be included within the frontiers of the Soviet Union, but considered as temporarily occupied by that foreign power. Such interpretation shall at least be acceptable to the United States which do not recognize the forcible incorporation of the Baltic States into the Soviet Union.

In regard to the Baltic States the affirmation of the principle of self-determination of peoples in the Act is of utmost importance. The Final Act states that, by virtue of this principle, "all peoples always have the right in full freedom, to determine, when and as they wish, their internal and external political status . . ."

The Soviet Union is always unequivocally for self-determination in Africa and Asia. Yet it shows anger and indignation when self-determination is proposed for Eastern and Cen-

tral European nations. Once a nation is absorbed by the Soviet empire, the principle of self-determination is emphatically denied to it. However, the principle of self-determination is a universal principle and does not and should not stop at the borders of the Soviet Union.

This also applies to the principle of universal human rights, as President Carter pointed out in his speech before the United Nations on March 17, 1977. The President said that

" . . . no member of the United Nations can claim that mistreatment of its citizens is solely its own business."

The Soviet Union has no qualms about interfering in the "internal affairs" of South Africa or Chile for the violation of human rights by these countries, but cries interference in the "internal affairs" of the Soviet Union when violations of human rights there are pointed out by Western governments. This is a double standard which is contrary to the provisions of the Final Act of Helsinki.

The peoples of Estonia, Latvia and Lithuania exercised their rights to self-determination in 1918-1920 when they declared and established their independent States free from any ties with other nations.

At this time I would like to call your attention that the Soviet Union (U.S.S.R.) signed treaties recognizing the independence of Estonia on February 2, 1920; Latvia, August 1, 1920; and Lithuania, April 12, 1920. However, despite these treaties on June 15, 1940 invaded and annexed Lithuania, and on June 16, 1940 invaded and annexed Estonia and Latvia to the Soviet Union against the will of the people. Since the existence of the U.S.S.R.,

it entered into and then broke more than 100 major treaties with other countries. On September 15, 1934, the U.S.S.R. signed the League of Nations Covenant and agreed "not to resort to war" and "to have respect for all treaty obligations." However, on November 30, 1939, the U.S.S.R. invaded Finland and on December 14, 1939 was expelled from the League of Nations for this violation. The details of more than 100 Soviet treaty violations may be obtained from the Staff Study of the Senate Judiciary Committee entitled "Soviet Political Agreement and Results" and "In the Treaty Trap" by Lawrence W. Bielenson, published by Public Affairs Press, 1969.

The Chairman of the Senate Judiciary Committee wrote in his introduction to the Staff Study:

"Since the Soviet Union came into existence its government has broken its word to virtually every country to which it ever gave a signed promise. It was violating the first agreement it ever signed with the United States at the very moment the Soviet envoy, Litvinov, was putting his signature to this agreement and it is still violating the same agreement. Only a fool thinks that giving a habitual drunk a drink will cause him to reform. Likewise, giving a habitual treaty breaker another treaty will not cause him to reform. The Soviet Union still worships its founder, Lenin, and has never rejected his phrase that promises are like pie-crust, made to be broken."

By forceful seizure and illegal annexation of the Baltic States in 1940, the Soviet Union did not destroy their self-determination, but is only temporarily prohibiting the peoples of Lithuania, Latvia and Estonia from the exercise of their internal and external political status to be free and independent States, and the people of Lithuania, Latvia and Estonia are denied the privilege of majority rule.

In this context, the final statement of Principle VIII on "Equal rights and self-determination of peoples" is very important. It provides that the participating States "also recall the importance of the elimination of any form of violation of this principle."

Since there cannot be any doubt that the Soviet Union did violate this principle by seizure of the Baltic States, in 1940, and still persists in that violation by keeping them in captivity, this provision of the Final Act clearly calls for elimination of such violation.

Equally important for the status of the Baltic States is Principle IV on "Territorial integrity of States" which expresses the impermissibility of acquisition of territory in contravention of international law and the final sentence of which states that "No such occupation or acquisition will be recognized as legal."

In commenting on this Principle in the First Report to this Commission President Ford stated as follows:

"This clause, which states that no such acquisition will be recognized as legal, reflects the long-standing official position of the United States not to recognize the forcible incorporation of the Baltic States into the U.S.S.R." (First Semiannual Report, p. 6)

Finally, in discussing the status of the Baltic States, I wish to draw your attention also to Principle X on "Fulfillment in good faith of obligations under international law" of the

Final Act which among other things states that "The participating States will fulfill in good faith their obligations . . . arising from treaties or other agreement, in conformity with international law, to which they are parties."

During the period of independence of Estonia, Latvia and Lithuania from 1918 to 1940, the Soviet Union had concluded treaties and non-aggression pacts with each one of the Baltic States renouncing for all time any claims to the territories and to the peoples of those States. The above provision of the Final Act again calls upon the Soviet Union for fulfillment in good faith of those treaties to which the Soviet Union is a party.

I know that the Helsinki Final Act does not have the force of a treaty imposing legal obligations upon the signatories. However, the concluding clause of the Act speaks about the "high political significance" that the signatories are attaching to the Final Act and "their determination to act in accordance with (its) provisions."

Therefore, I believe that a correct interpretation and implementation of the provisions of the Final Act as they apply to the Baltic States is of the greatest importance in verifying compliance with the Act.

Mr. Chairman, this summer the United States will be attending the followup conference on European Security and Cooperation in Belgrade. The Soviet Union has bluntly ignored the human rights provisions of its own constitution, the provisions for human rights in the United Nations Charter and most recently it has ignored the implementation of the Basket III provisions of the Final Act of Helsinki. They also violated Principle I, Principle III, Principle IV, Principle VI, Principle VII, Principle VIII, and Principle X as far as the Baltic States are concerned.

At the Conference on European Security and Cooperation in Belgrade there is an opportunity to bring these violations before world opinion and to apply diplomatic pressure of the Western world on the Soviet Union

for discontinuance of these violations.

At this time I would like to commend you, Mr. Chairman, for the excellent and thorough work that you have undertaken in compiling all the evidence of the Helsinki Agreement violations. I appeal to you, Mr. Chairman, and to your Commission, to present all these violations at Belgrade and particularly I would like to ask you to present the United States position as far as the illegal occupation of the Baltic States is concerned.

The United States position of non-recognition of the illegal occupation of the Baltic States by the Soviet Union is in complete accord with the aims and goals of the Helsinki Act. Therefore, we respectfully urge the U.S. delegation to raise the question of the present illegal status of the Baltic States at the Belgrade conference, demanding not only respect for human rights for the people of those enslaved countries, because in the case of the Baltic States, human rights are inseparable from national rights, but also, insisting on full respect and implementation of treaties which have been flagrantly violated by the Soviet Union.

Since the Soviet Union seeks better relations with the Western world for its own purposes, let us make compliance with the provisions of the Final Act of Helsinki a condition on which those relationships depend.

The Baltic nations will never accept enslavement by the Soviet Union. Freedom and independence for Estonia, Latvia and Lithuania remain the supreme goal of the Baltic peoples. Restoration of freedom and independence to their native countries is the principal aim of one million Americans of Estonian, Latvian and Lithuanian descent residing in the United States.

The time has come again to voice concern over the status of seven million people of the three Baltic States. Their desire for independence and self-determination is unquenchable. The Soviet policy today towards these people is one of intense russification and has not been

(Continued on Page 21)

From left to right: Brigitte Lebens-Nacos, West German press correspondent, Gloria Negri, author of the interview article, Simas Kudirka and Daiva Keziene of the Lithuanian Information Service. Br. Lebens-Nacos is al-

so preparing a wider report on the Simas Kudirka story for her German readers.

S. Kudirka informoja vokiečių ir amerikiečių spaudos atstovus. —Foto L.I.S.

AT THE CROSSROADS OF SLAVERY

From the Section:

IN CATTLE TRAINS—DEATHWARD BOUND

By STEFANIJA RUKIENE

THE ARRESTS

Since the beginning of June 1941 the prison of Zarasai began receiving as inmates the high-ranking officials, public figures, educators, farmers, army servicemen of the country's days of independence of just a year ago. Some of them were still holding their offices or performing their duties. On June 10th, the superintendent of a nearby school stopped at our family's place. Scared by the arrests, he had left his school and was stealthily trying to make his way on foot to his homestead. Hearing his accounts, after he had left and successfully reached his destination as was later ascertained, we turned to take care of our own affairs. Aided by relatives we began moving our belongings that very night. And a day later my husband left to reach his aunt living in the forests, and he took along our baby daughter. My husband had succeeded in getting a formal leave of absence, whereas I had to remain to give instruction in Russian to newly-enlisted youngsters. I also had to look after the school. Thus, when I left home on the morning of June 13th, it was the last time I ever saw those left behind.

—:—

Springtime is so delightful in our country. The month of June enables one to visualize paradise on earth. Enchanting are the sights of springtime beauty and a human being's soul responds with hymns of gratitude toward its Creator.

The bounty colored rings of wild flowers. The multi-chorus sounds and chords of chanting birds that swell resplendant from the groves and forests. And still, at this particular time, I could hardly sense the overwhelming beauty for there was uneasiness inside me.

This June 13th my heart was heavy, for I was going to school in order to celebrate the first anniversary of Lithuania's occupation, or rather to prepare the school hall for such ceremony. Flower wreaths and garlands had to be prepared for the executor Stalin, and a lecture of gratitude was also to be given.

My husband was accompanying me for a while through the forest and the brushwood. Whereas my ears were still ringing with the echo of my three-year-old daughter's cries: "Stay home, mother, don't go!" Surely her loving heart had sensed an ill boding as she had desperately endeavored to keep me safe in our precious, mystic cottage in the woods. It was difficult indeed to get our child calmed. She was sent off with her aunt to see after a cow pasturing near a lake. And her going off then lasted for 23 years. It was only on Christmas day of 1964 that I found my daughter again awaiting my arrival at J. F. Kennedy airport in New York City.

... On I went to school. Dressed in a woolen frock and carrying an umbrella and an overcoat. I had not taken any money along for I thought of no need for it. As soon as

an open road was reached, I continued my walk alone.

After a while, I met one of our farmer acquaintances. We started talking about the upheavals spreading over the country; about the unnecessary arrests of the innocent Lithuanian population.

Entering school I saw a colored poster hung up, announcing the celebration of the first anniversary of Lithuania's "freedom and delivery." I noticed that my husband's name was entered on the poster as the key speaker. So there was even a snare, provided to entice him in.

The school hall was crowded with youngsters, members of the Communist youth. There were other Lithuanians, too. Everybody kept saying that they had come to help me prepare for the solemnities actually taking place on the morrow. What I wasn't told, however, was they were under orders to watch over me and not let me get away.

Well, we started with the preparations. Greeneries and flowers were brought in from the woods for the wreaths and garlands, which the girls began to shape. A communist youth member was demonstrating slogans received from the party center and to the effect that it is one year already since we have been emancipated from the slavery of the capitalists.

As usual, working brought about some songs, even outbreaks of mirth. Yet strangely, one of the communist youths was going about his toils quite awkwardly, mostly standing around and stealthily directing pitiful glances towards me. Whenever our eyes met he would abruptly disappear.

We kept on working until two o'clock in the morning. Everything was ready, only the young communists were not wont to leave. They kept on singing, making conversation. They were constantly being watched over by the school's politruk.

At last everyone started leaving. I lay down for a rest without undressing, my soul in gloom. I could not prepare for a lecture. Taking up a newspaper, I looked for some article that would measure up to the event and which I could read. That should be much safer. And I thought that ought to suffice.

And so I passed that despondent night without closing my eyes. Even our school dog could not go to sleep. He was barking all night long, running around leashed as he was. Approaching the window, I tried to see what was the matter with him. He was gazing at the forest beyond the school shed and kept barking, barking . . . Some young communists were there keeping watch that I not escape.

For a short moment I dozed off. My night watchers were soon relieved of their duties. At four o'clock in the morning I heard eager footsteps approaching and then a fierce knocking at the door, boding me nothing well. I looked down through the window and saw

an armed NKVD man with the leader of the communist youth standing there below. The latter was a son-in-law of a local wealthy landed farmer. At the corners of the school building soldiers were stationed, armed likewise.

My thoughts were flashing. There's a balcony on the other side of the house. Yes, but a soldier was guarding that, too. Nowhere to escape. So I descended the stair and opened the door. Immediately an armed soldier was dispatched to watch me as he did, never letting me get out of his reach.

There was no need to identify myself. The communist official accomplished this by a nod of his head. A Lithuanian performing the act of Judas. I was striving to keep composed, yet I could sense the pounding of my heart as though trying to escape from its chamber.

I was ordered back upstairs where my study was. The NKVD officer followed me, and my custodian, and behind them came the above mentioned communist.

The first question: Where was my husband? I answered that he had left from the town of Zarasai and intended to reach our farm at my father's. This was exactly the opposite direction that my husband had taken.

Now came the search. Weapons were sought for. Everywhere we went I had to walk ahead, a defense against unexpected shooting. The executors had learned their trade quite well.

There was nothing found during the search. Now a telephone was needed. Meanwhile, the officer sat down. He produced a dossier and taking a photograph from it showed it to me. My husband in the uniform of a Lithuanian National Home Guard. I admitted this. And it must be added that even in Siberia, later, members of the Home Guard were persecuted more severely, handled more brutally as being incapable of any reform or re-education.

I was told to sign a statement that during the arrest no physical force was used and that I had been treated with courtesy. My Lithuanian passport was taken away which left me without any identification papers. Next I was given 15 minutes to prepare for a journey and pack up my belongings, taking along some food for six weeks. I hardly had any belongings left at the school room for we had moved everything to safer quarters in advance.

Dressing for the departure, I am walking around the place with my shadow sentry not retreating for more than a pace behind. The school janitor has come to assist me and the communist youngster is helping, too. I'm unable to find a sack. Retaining my calm I get hold of the mattress and stuff into it a pillow, a blanket and some sheets. I also take along my husband's trousers and his fur-lined jacket. A shady overcoat of my own turns up. This, too, my custodians are cramming into the bundle. Then a label is attached to it with my name written on top.

The communist youth had once been a member of the budding organization, JAUNIEJI UKININKAI (Future Farmers). We had taken good care of him and given much attention to his education. In gratitude he was helping now as best he could. The school janitor was also toiling. I had a half a jug full of jelly which I asked the latter to place in the cart. He left with the jug but didn't pack it away. How often during the ensuing days of starvation would I recall this incident with the janitor to whom I had never done any harm.

(To Be Continued)

LATVIAN SONG FESTIVAL

The 7th West Coast Latvian Song Festival this year in Los Angeles will be from July 6 through July 11 at the Pasadena Center. Actually "song festival" no longer appropriately describes the event. Besides the main choir concert there will be concerts of religious music, popular music, chamber music, young musicians' concert, a theatre performance, two readings of Latvian prose and poetry by authors, art exhibit, crafts exhibit and sale, a ballet performance, dances and get togethers, and one of the most popular events of such festivals—the folk dance performance. This latter event will take place at the Anaheim Convention Center Arena (folk dance performance will be the only event of the festival outside of Pasadena) on Saturday, July 9, 7:30 p.m.

Participating Latvian dance groups will arrive from California, Colorado, Michigan, Minnesota, New Jersey, New York, Ohio, Oregon, Pennsylvania, Washington, Wisconsin, British Columbia and Ontario in Canada. About 300 dancers total. To show the versatility of our dances Midza Lapaniece, who is directing this event, has selected dances from various regions of Latvia. Even in a country the size of Latvia there are differences in steps and formations of the dancers from region to region, not to mention the variety of costumes.

Following an old neighborly tradition of pre-War days, we have invited the local Estonian and Lithuanian dance groups to enhance our program. The Lithuanian Youth Ensemble of Los Angeles directed by Mrs. Ona Razutiene has already consented to do the very lyrical and graceful Blezdingele (The Swallows) with beautiful piano accompaniment. We also asked Kivi Kasukas directed by Miss Virve Lillipuu to do for us the popular Tuljak, accompanied by our choir (in Latvian, would you believe it). Unfortunately, because of Estonian Days in Vancouver at that time Kivi Kasukas, the Estonian group, will not be able to be with us in Anaheim Arena. However, we are looking forward to working and dancing together with our two neighbors in the future.

Tickets for this performance (\$8, \$7, \$5 general admission; \$7, \$6, \$4 under 16 years of age and invalids) can be purchased in advance—until June 15—by writing to Mr. Igors

(Continued from Page 19)

changed by the Helsinki Accords. Quite opposite, it is a clear form of cultural genocide that is erasing their ethno-cultural heritage and making them a gradual minority in their own country.

It is tragic to see that with the self-determination of people now almost global this principle is denied by the Soviet Union. It is up to the free nations like the United States, Canada and other Western European countries to resist and reject these inhuman practices of the Soviet Union.

Mr. Chairman, and the members of this Commission, I again express my sincere appreciation for the opportunity to appear before you and to present the tragic case of

these three freedom and independence loving countries.

Lozenicins, P.O. Box 4073, Sylmar, Calif. 91342. Checks payable to West Coast Latvian Song Festival Council. Starting a week before the performance tickets will also be available at the Anaheim Arena ticket office, Liberty Ticket Agency, Mutual Ticket Agency, and Ticketron.

You might also be interested in ballet performance, featuring, among others, Vladimirs Gelvans, who until a year and a half ago was soloist with Riga Ballet and then defected to the West. Mr. Gelvans is now soloist with the West Berlin Opera Ballet Company. The Ballet performance will take place at Pasadena Center Auditorium on Friday, July 8 at 8:00 p.m. (\$7.50, \$6.00; under 16 years of age \$6 and \$5. The main choir concert, also at Pasadena Center Auditorium, will be on Sunday July 10 at 2:00 p.m. (\$8, \$7, \$5; under 16 and invalids \$1 less each ticket). Advance ticket sales as above.

We hope to see our neighbors at our biggest event of the West Coast.

—Helena Hofmane

From the Lithuanian Recording Horn (3)

By Raimundas Lapas

As summer approaches, the phonographs will be taken to picnic groves, where many Lithuanians will dance to both the new and old tunes. Some might prefer a tempo a la Dolskis or Sabaniauskas, others—Petrusionis or Misciukaite. Whatever the record, many will be spinning on turntables, and some might be "gifted" with some scratches, due to unconsiderate care. We at the Lithuanian Discographic Centre wish everyone a pleasant summer, and at the same time, not to forget us, by sending your records for review to 7900 West Division, River Forest, Ill. Our aim is to bring all new Lithuanian records to the attention of the public, so do not overlook us.

KAZYS YAKUTIS, baritone. Mary Lynch and Jacquelyne Silver at the piano. Stereo. Library of Congress No. 75-750070. Dale Daniels, producer; William Mullen, recording engineer; Jim Nichols, cover photo. Available through RAMY-BE, 215 Bowery, New York, N.Y. 10002.

Kazys Yakutis, American-Lithuanian opera and concert baritone, is a native of Worcester, Mass. A graduate of Clark University, he subsequently pursued the study of art history in New York. The artist's musical background includes private study with the late Mabel Rieggelman of San Francisco and with Eva Zayde of New York. He was invited to participate in the Merola Program of the San Francisco Opera and received scholarships to study with Boris Goldovsky, George Schick and Anthony Amato. Yakutis has performed in 20 major operatic roles. At Stanford University he appeared in the American premiere of Donizetti's "Rita" as Gasparo, and also

sang the role of Acmet in Paisiello's "King Theodore of Venice" with Goldovsky. He has performed opera in the English language with the San Francisco Opera Guild, and has been engaged by the Goldovsky Opera Theatre, the Lyric Theatre of New York, the Amato Opera, and the Seattle Opera with the Western Opera of Seattle.

The character of Yakutis carries in itself a singer, an actor, and a musician. His timbre specifies such talents. Although not fully performing at all times to the highest acoustical standards, such attainments are rarely reached, and so Yakutis enriches both the simple Lithuanian folksong as well as the Italian operatic aria. Something different is heard in Yakutis's renditions of such classical folksongs as "Dul dul, dudele" or "Stasys," which is nothing more than a common number, possessing no musical development. Yet in these songs Yakutis captures the sentimental nostalgia that still burns in the hearts of his people.

The voice of Yakutis never remains the same: his Mozart is miniaturely delightful, his Wagner most lyrical, and his Gounod—dramatic. A record which should be found in every Lithuanian home, both for its performance and the patriotism shown on the stage by this American-Lithuanian.

(L.D. Editor's Note: We apologize to our contributor, Raimundas Lapas, for omitting his name by mistake in this column in the April issue.)

MENAHIN BEGIN

May elections in Israel brought victory to the Likud Party whose leader, Menahin Begin is now forming the new government. Lithuanians are interested in the personality of the new leader who was born in the Lithuanian Brasta (Brest-Litovsk) in 1913. After his law studies at the Warsaw University, he joined the front ranks of Zionism and became its forefront fighter. At the outset of WW II, he found it necessary in 1939 to settle closer to Lithuanian borders, in Vilnius. This was just after the collapse of Poland when Lithuanians were relocating their offices from the temporary Kaunas to the ancient capital.

During his residence in Soviet occupied Lithuania, M. Begin was arrested by the NKVD in 1940 and together with many others was deported to Siberia. His wife had managed to escape deportation and she was able to reach Palestine.

The Polish emigre government in London was able in 1941 to achieve the freedom of Poland's citizens from the Russians. M. Begin reached Iran where Polish divisions were being organized. However, in 1942 he left secretly for Palestine and entered the underground campaigns against the British the Arabs and compatriate but socialist Jews.

Such is the the indomitable new leader of Israel who, it is said, has now become victorious after eight prior unsuccessful campaigns, one of which had taken place in Lithuania. —L.T.

ADMINISTRACIJA RAŠO:

GARBĖS PRENUMERATORIAI:

A. Ambrazas, Euclid, OH.
P. Atkočiūnas, DDS, Cicero, IL.
K. Aukštakalnis, Eugene, OR.
A. Aželis, M. D., Cleveland, OH.
L. Bagdonas, Santa Cruz, CA.
J. Bagdonavičius, Hot Springs, AR.
J. Briedis, Detroit, MI.
Vysk. V. Brizgys, Chicago, Ill.
R. Čibas, Sydney, Australia.
J. Čiurlionis, Phoenixville, PA.
J. Dėdinas, M. D., Elmhurst, IL.
A. Devenis, M. D., Long Beach, CA.
Vysk. A. Deksnys, Roma, Italy.
B. Galinis, Norwell, MA.
R. Giedraitis, D. D. S., Los Angeles, CA.
P. Gylys, Olympia, WA.
Roze Janowska, Norristown, PA.
O. Ivaškienė, S. Boston, MA.
A. Joncha, Johnson City, TN.
I. Joerg, Tirol, Austria.
J. Jurgilas, M. D., Granada Hills, CA.
A. Kriukėnas, M. D., Milton, MA.
M. Kober, Pt. Washington, NY.
Dr. A. Kontvis, Westminster, CA.
A. Laucis, M. D., Mt. Olive, IL.
C. Laucis, Chicago, IL.
G. Levinskas, Kirkwood, MO.
A. Macarus, Hagar Shores, MI.
W. Maker, Burbank, CA.
W. Markalonis, Reynoldsville, Pa.
Dr. A. Matukas, Putnam, CT.
E. Mickeliūnas, Richmond Hill, N. Y.
P. Misevičius, Toronto, Ont.
A. Musteikis, Fallon, NV.
G. Okunis, Flushing, NY.
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA.
J. Petrikonis, MD, Woodbine, CA.
A. Pranyš, Mt. View, CA.
Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, NY.
Rev. prof. dr. P. Ragažinskas, Central, NM.
Kun P. Raugalas, Brooklyn, NY.
J. Roland, San Francisco, CA.
A. Rudis, Chicago, IL.
Rev. P. Sabulis, Waterbury, CT.
P. Sakas, Pasadena, CA.
A. Skrebūnas, Mississauga, Canada.
Kun. E. Statkus, Grand Rapids, MI.
J. Talandis, Olympia Fields, IL.
TALKA, Hamilton, Canada.
A. Tamulis, Mt. Olive, IL.
Ona de Vabalas, Venezuela.
P. Vaitkūnas, St. Paul, Al-ta, Canada.
J. Vitėnas, Washington, D.C.
P. Žemaitis, M. D., Canton, MI.
V. Žilinskis, Pittsburg, PA.

(Atkelta iš 3 pusl.)

M. Begin, paleistas iš Sibiro, atsirado Irane, kur vyko divizių organizavimas. Tačiau Begin turėjo kitą tikslą. Jis jau anksti 1942 m. atvyko slapta į Palestiną. Suorganizavo pagrindinį IR-GUN Z'VAI. Jis kovojo prieš anglus, arabus ir socialistus žydus. Pagrindis nežinojo priešui gailėsčio! 1946 m. Jeruzalėje pagrindis susprogdino Karaliaus Dovydo viešbutį, kuriam buvo anglų karinės vadovybės būstinė. Žuvo per 100 žmonių. Už M. Begin galvą buvo paskirta 40,000 dolerių premija!

1949 Israelis gavo nepriklausomybę. Pagrindis išėjo į viešumą. Susijungė su kitom patriotinėmis partijomis. Pasivadino Likud.

Begin yra labai atkaklus vadas. Laimėjo tik devintą kartą! Pagaliau Israely vyriausybės priešaky atsistojo vyras, kuris pergyvena NKVD areštą, NKVD deportavimą iš pat Vilniaus į Sibirą, gerai pažino kalinių gyvenimą ir darbus Sibire. Be to, nors labai trumpai, buvęs laisvoje Lietuvoje! Jis yra gyvas liudininkas Lietuvos okupacijos! —L.T.

"LIETUVIŲ DIENŲ" PIKNIKAS

Šiais metais LD metinis piknikas ir laimėjimų traukimas įvyks rugsėjo mėn. 18 d., 12:30 p. p. McCambridge Parke, 1515 N. Glenoaks Blvd., Burbank, Calif.

Visi LD skaitytojai gaus loterijos bilietėlius. Prašome paremti LD leidimą, nes klišių gaminimas, popieris ir pašto išlaidos dabar yra dukart didesnės, negu prieš metus.

Kaliforniečiai lietuviai prašomi visi dalyvauti LD piknike. **Leidėjas**

ALBINAS MARKEVIČIUS

Apdraudos Agentūra

M. & R. AMERICANA

Insurance Service, Inc.

2113 Wilshire Blvd.

393-9801

SANTA MONICA, CA 90403

828-7525

I. G. ELECTRIC, INC.

ELECTRICAL CONTRACTING and ENGINEERING

Savininkai: Ignas ir Rimas Gurčiniai

1637 Pontius Ave., Los Angeles, CA 90025

477-5703

395-8600

BALTIC BAKERY

Juozas ir Aldona Ankai — savininkai

4627 So. Hermitage CHICAGO, Illinois 60609 Telef. (212) LA3-1510 ir

2616 W. 69 Street, Chicago, Ill. 60629

Telefonas: (312) 737-6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis.

LD PAREMTI AUKOJO

\$70.00 — Petras Baltrėnas.
Po \$3.00 — J. Litvaitis,
L. Mathews,
D. Mockevičienė,
Rev. V. Zakaras.
\$2.00 — J. Juodvalkis.
\$1.00 — S. Karalevičius.

Kanados LD prenumeratoriai

Administracija prašo, kai išrašomi asmeniškai čekiai, nerašyti U.S. Dollars, U.S. Funds, nes tada tokius čekius Amerikos bankas turi siųsti "inkasuoti", ir mums atskaito vieną dolerį už patarnavimą.

Geriausia rašyti \$12, nenurodant kokios valstybės tie doleriai, — tada mums iškeičia juos pagal esamą kursą.

TAUPYKITE DABAR

Pas mus ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekviename skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:

7¼% — 6 metų su \$1,000, minimum 7½% — 4 metų su \$1,000, minimum 6¾% — 30 mėn. su \$1,000, minimum 6½% — 1 metų su \$1,000, minimum Savings insrd. to \$40,000 by FSLIC

Vėliavos duodamos nemokamai. Pradėjus naują taupymo sąskaitą, gausite vieną amerikietišką ir ant-rą pagal savo pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos sąskaiton įdėjus atitinkamą sumą.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAIUSKAS
sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 ir 242-4395

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

High Dividend Rates
Accounts

Insured to \$40,000 by FSLIC
47th & Rockwell St., CHICAGO,
Illinois 60632

94th & Roberts Rd., Hickory Hills,
Ill. 60447

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Petras Melnikas, **Debesys ir pro-
peršos**. Romanas. Išleido Lietuviš-
kos Knygos Klubas, 1977. 292 psl.
Viršelio apklanką piešė V. O. Virkau.
Kaina \$6.00.

**Namų ir artimiausios aplinkos
žodynėlis**. Paruošė Rimas Černius.
Išleido JAV LB Švietimo Taryba.
Tiražas 1000 egz. 75 psl. Kaina
\$2.50.

Žodynėlių sudaro: Žodžių kirčia-
vimas — čia aiškina kirčiavimą ir
duoda visų kirčiuočių pavyzdžių.
Toliau seka dvi dalys: angliškai-lie-
tuviškas ir lietuviškai-angliškai žo-
dynėliai. Lietuviški žodžiai kirčiuo-
ti. Žodynėlis naudingas visiems lie-
tuviams: tiek mokykloje, tiek šei-

Lithuanian Christian Democracy,
parašytas A. J. Kasulaičio. Išleido
Leono XIII Fondas. 244 psl. Kai-
na \$4.00. Tai Lietuvos Krikščionių
Kemokratų Unijos istorija. Ižangą
parašė vysk. Vincentas Brizgys.
Knygos išleidimą parėmė Marija ir
Antanas Rudžiai Chicagoje.
moje.

Galima gauti LD leidykloje.

LIETUVIŲ DIENŲ

žurnalo ir knygu

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S. Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis,
'Gifts International', 'Parama', 'Terra',
'Marginiai'.
Cleveland, Ohio — J. Žilionis
Detroit, Mich. —
St. Anthony's Parish Library.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Putnam, Conn. — Immaculata Conception
Convent.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — "Spauda".
Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".
Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.
Melbourne - St. Kilda — F. Sodaitis
Sydney — Kun. P. Butkus.
Glen Osmond, S. A. — E. Reisonienė.
Mirren, S. A. — J. Rupinskas.

Italijoje

Roma — Mnsgr. V. Mincevičius.

Kanadoje

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušrosas, A. Kuolas,
P. Misevičius,
Montreal, Que. — P. Rudinskas, (Parish
Library)

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p. p..
Išlaiko L. Radijo Klubas. Pirm. J. Mitkus,
2610 Griffith Park Blvd., Los Angeles, CA
90039 — Tel. (213) 662-6591

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WCAO 102.7 mgcl.
Programos vedėjai: Albertas Juškus,
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore, Md. 21227; Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais 11 — 12 val. priešpiet.
AM 1430 klc iš WWEL radijo stoties
Medford-Boston, Mass. 02155
Petras Viščinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.,
vedama Stepono ir Valentino Minkų, gir-
dima sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-
ka, dainos ir Magdūtės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS RADIJO ŠEIMA

7 programos savaitėje
Daily 12:30-1:00 pm Sat.&Sun 8:30-9:30 am
Visos programos iš WOPA 1490 klc A.M.
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos.
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: HEmlock 4-2413.

Nauja lietuviška radijo programa
pradėta birželio 4 d.

LIETUVOS AIDAI

Kiekvieną penktadienio vakarą
iš WOPA 9:30 — 11 v. v. 1490 AM banga
Sekmadienio programa
iš WJOB 1230 AM stoties, Hammond, Ind.,
9:30—10 val. ryto gerai girdima Illinois
ir Indiana valstijose.
Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ, 2646 W. 71st
St. Chicago, Ill. 60629 Phone 778-5374

LITHUANIAN RADIO FORUM

Bi-Lingual Civic program in English
and Lithuanian
Produced by Anthony J. RUDIS
Listener Participation Program
PHONE 445-6842 and ask a question
Sundays 2 to 3 PM
WXRT-FM 93.1 MHz.
Address: 9339 S. Oakley Chicago, Illinois

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Programa
TĖVYNĖS GARSAI

Girdima penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc..
Vedėjas Juozas Stempužis.
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telef.: 382-9268.

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
WMZK-FM banga 98 mc
Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį
nuo 8:00 iki 9:00 vakare

Programos reikalais kreiptis: Albert Misiu-
nas, 2483 Woodmere, Detroit, Mi 48209,
tel. 841-3026; Algis Zaparackas, 4120
Yorba Linda Dr., Royal Oak, Mi 48072,
tel. 549-1982.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.
Sekmadieniais 8:25 — 9:05 val. ryto
Išlaiko Radijo Klubas.
Klubo pirm. Vacys Urbonas.
17175 Gaylord Ave., Detroit, MI 48240
Telefonas: 537-9642

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM AM 840
Kiekv. sekmadienį 4:30 - 5:30 val. p. p.
Programos vedėjas A. Dragūnevičius.
Pranešėjai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Lionginas Kapeckas
273 Victoria Rd., Hartford CT 06114
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kiekv. šeštad. 4 — 5 val. p. p.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.
Direktorius Jokubas J. Stukas,
1467 Force Dr., Mountainside, N.J. 07092
232-5565. (Code 201)
Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirm. 7:30 — 8:30 v. v. — 89.5 mg
Vedėjas J. J. Stukas.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį
nuo 9 iki 10 val. ryto
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.
Adresas: Romas Kezys, 217-25 54th Ave.
Bayside, N. Y. 11364
Telefonas: 229-9134

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS

Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kroni-
ka, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda
redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas"
1203 Green St., Phila., Pa. 19123.
Telefonas: PO 5-0932.

Pittsburgh, Pa

The First Lithuanian Radio Program B.
Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.
Sekmadieniais 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15216

Rochester, N. Y.

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto.
Stotis: WXXI-FM 91.5 MC
Išlaiko: Lietuvių Radijo Klubas.
Klubo valdyba: Al. Gežas, pirm., R. Kirš-
teinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta
Ilgūnaitė, išd., L. Laukaitienė, narė.
Adresas: 320 Durnan St., Rochester, NY
14621

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA

WBRY, Waterbury, 1590 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą 6:10—7:00
Programos vedėjas ir direktorius
John D. Adams (Adomaitis).
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708
Telefonas: 753-8898.

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas L. Stankevičius.
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

2 radijo programos savaitėje

Ketvirtadieniais vakarais 10:30 - 11:00 v. v.
Sekmadieniais 1:30 - 2:00 po pietų
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius
175 Parkside Dr., Toronto, Ont. M6R 2Y9
Telefonas: (416) 534-1274

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku,
41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas Dr. J. Gailius.
Circonvallazione NOMENTANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas Kun. Dr. V. Kaziūnas.
Adresas: Sezione Litvana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

LIETUVIAI TELEVIZIJOJE

Isteigta 1966

WCIU - TV Channel 26

Sekmadieniais 8:30

5845 So. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60634
Tel. (312) 778-2100

Tollus šlutas, vald. pirm.

Danutės Bindokienės parašytos knygos ir mokyklų konspektai bei vadovėliai